REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.

INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și a următórele Birourĭ de anunciurĭ:

In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelika Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colonă 6 cr.

— Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială

RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Duminecă 51)

„GAZETA“ iese în fiăcare di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-riĭ de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.

Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de *Duminecă* 8 francĭ.

Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-niĭ colectorĭ.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Têrgul Inuluĭ Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 279.—Anul LXIII. Brașov, Duminecă 17 (30) Decemvrie. 1900.

Recensĕmêntul poporațiunii.

II.

Am arătat în numĕrul trecut de Duminecă al fóieĭ nóstre ce mare însemnătate are și pentru noi Românii recensĕmêntul séu numĕrarea poporațiunii, care se va sĕvîrși în tótă monarchia austro-ungară dela 1 până la 10 Ianuarie st. n. 1901.

Astădĭ voim sĕ dăm cetitorilor noștri unele deslușirĭ mai amĕnunțite, ca sĕ scie cum sĕ procédă pentru-ca sĕ nu greșéscă.

Acésta este cu atât mai de lipsă, cu cât, precum suntem informațĭ, de rêndul acesta nu s'au împărțit ca acum ḑece anĭ, „instrucțiunĭ“ (îndrumărĭ) tipărite și în limba română, nicĭ chiar „comisarilor de numĕrare“. Și sciut este, că mai toțĭ dascălii noștri vor fi chemațĭ sĕ funcționeze ca comisarĭ la recensĕmêntul viitor. Apoi scim din trecut, și ni-se dau acuma semne destul de vĕdite despre înriurința organelor administrative de-a ajuta la numĕrarea poporațiunii cu tot feliul de apucăturĭ intereselor maghiarismului.

Din mai multe ținuturĭ, unde locuesc Românĭ și Maghiarĭ amestecațĭ, ni-se scrie, că solgăbiraii dau îndrumărĭ comisarilor de numĕrare, mai ales celor maghiarĭ, ca la rubrica privitóre la limba maternă (mi az anya nyelve), sĕ scrie limba ce o vorbesce mai bine respectivul și décă învață la școla ungurescă sĕ se scrie limba maghiară, ca aceea, pe care o scie mai bine. Mai jos publicăm cele 15 întrebărĭ mai de căpetenia din carta de numĕrare, a căreĭ original este maghiar. Aicĭ se vĕd la Nr. 8 întrebările cu privire la limbĭ. Inainte de tóte sĕ scie fie-cine, că la rĕspunsurile ce se scriu pe amintita cartă în rubrica deschisă **se póte folosi și limba română și germană**. E de datoria fiăcăruĭ Român, care știe scrie, ca sĕ se folosescă și la rĕspunsurĭ numai de limba sa maternă. Tot-odată sĕ atrage atențiunea comunelor române ca numele comuneĭ sĕ-l scrie românesce și sĕ nu pună simplu numai stampila comuneĭ, (ceea-ce e permis), fiind-că sigilurile comunale sunt tóte maghiarisate.

Comisarii ungurĭ stând la îndoială cum sĕ scrie la rubrica limbeĭ materne, „*român*“ orĭ „*oláh*“, au primit îndrumarea, că e tot atâta cum vor scrie. Țĕraniĭ românĭ însĕ, carĭ nu sciu scrie sĕ fiă stătuițĭ a cere sĕ se scrie limba română și nu valahă.

In instrucțiune se ḑice la punct 10, că, ca limbă maternă este a se întroduce, conform adevĕrului, acea limbă, pe care o mărturisesce respectivul ca a sa și pe care o vorbesce mai bine și mai bucuros. Tot Românul va rĕspunde hotărît, că acésta limbă este **limba română**.

Dér étă ce se mai adauge la punctul amintit: „Se observă, că, deși limba maternă în cele mai multe casurĭ este una cu limba, pe care fiă-care șĭ-a însușit'o în anii copilăriei sale de regulă dela mama sa, acésta totușĭ nu concade tot-déuna cu limba sa adevĕrată maternă, fiind-că nu e eschisă putința ca limbă maternă a copilului sĕ fiă alta ca ceea a mameĭ, îndeosebĭ, décă copilul în „Kisdedovo“, în școlă, séu în urma unuĭ alt contact *și-a însușit o altă limbă, decât aceea a mameĭ sale*“.

De aci se vede, că lucrul e așa ticluit, încât într'un chip ne mai pomenit de sfruntat și nerușinat s'a pregătit calea pentru aceĭ comisarĭ, carĭ în zelul lor șovinist se vor încerca sĕ scrie pe toțĭ copiiĭ de Român, carĭ cercetéză „Kisdedo“-vurĭ și școle unguresci cu limba maternă maghiară.

Nu este însĕ copil de Român, care sĕ nu-șĭ iubéscă mai mult limba sa maternă, deși cercetéză școle unguresci și decĭ părinții sĕ céră ca copiiĭ lor sĕ fiă înscrișĭ acolo, unde sĕ cuvine cu limba lor maternă românéscă. Copiiĭ sugătorĭ și până la etatea, când învață sĕ vorbéscă și mutiĭ sunt a se înscrie după limba mameĭ lor.

In genere fruntașiĭ noștri din comune sĕ fiă cu mare băgare de sémă, ca comisarii de numĕrare neromânĭ sĕ nu amăgéscă poporul și sĕ nu-l seducă cu apucăturile lor sĕ facă declarațiunĭ ce sunt contrare stării adevĕrate, ca sĕ nu se pomenéscă Româniĭ din sate întregĭ pe acolo pe unde vorbesc și unguresce înscrișĭ ca avênd limba maternă limba maghiară, adecă ca Maghiarĭ, cum s'a întêmplat în multe locurĭ și la numĕrarea de acum ḑece anĭ.

Mai amintim următórele privitor la numĕrarea poporațiunii: capul familieĭ séu locțiitorel sĕu sunt datorĭ a da rĕspunsurile pe cărțile de numerare, ér proprietarii de casă, orĭ locțiitorii lor au sĕ rĕspundă pe fóia de casă.

Fiă-care e dator de a da datele pentru a rĕspunde la întrebările puse. Cel ce cu intențiune dă date false séu neadevĕrate, séu refusă de a da date, e supus uneĭ amende până la o sută córóne.

Regula generală este, că se ia ca basă a umpleriĭ cărților de numerare starea lucrurilor din miaḑă-nópte între 31 Decemvrie 1900 și 1 Ianuarie 1901. Numai aceia, carĭ trăiesc în acest timp sunt a-se înscrie și a-se numĕra acolo, unde se află de fapt. Ceĭ născuțĭ la 1 Ianuarie séu mai târḑiu nu se socotesc; dér se socotesc ceĭ rĕposațĭ după miaḑă-nópte de 31 Decemvrie. Servitorii, carĭ sunt în serviciu până la 31 Decemvrie 1900, ér dela anul nou st. n. trec la noul stăpân, sunt a-se înscrie de către acesta.

La rubrica religiunii sĕ nu se facă scurtărĭ, ci sĕ se scrie greco-oriental, greco-catolic etc.

Alte esplicărĭ mĕrunte se găsesc în articolul de mai jos la cele 15 puncte din cartea de numĕrare. Mai observăm, că la întrebarea despre „starea familiară“ se consideră numai starea legală, adecă căsĕtoria legitimă și concubinatele sunt privite ca neesistente. Asemenea póte fi înscris ca divorțat numai acela, care a fost despărțit prin sentință judecătorescă.

La rubrica: „scii sĕ scrii și sĕ citescĭ?“ nu e de ajuns a sĕ rĕspunde cu *da* séu *nu*, ci trebue sĕ se scrie: „scrie și cetesce“ orĭ „citesce numai“, orĭ „nu scie nicĭ scrie, nicĭ ceti“. Cel ce nu-șĭ póte scrie, decât numele și nu scie ceti, e socotit ca unul, care nu scie scrie și ceti.

Jubileul Reuniuneĭ femeilor române. Am fost anunțat, că adunarea generală dela 19 Noemvrie st. n. a decis a se serba jubileul Reuniuneĭ femeilor române în Brașov, și a ales o comisiune de dame și de bărbațĭ, care sĕ discute cestiunea și sĕ facă propunerile de lipsă.

Comisiunea la rêndul ei a ales o subcomisiune, care a venit c'un program de serbare gata. Acesta s'a desbătut în plenul comisiuneĭ și s'a presentat prin actuarul Reuniuneĭ adunăreĭ generale estraordinare a Reuniuneĭ femeilor române, ținută Marța trecută.

Adunarea a decis sĕ se serbeze jubileul la 30 Ianuarie st. v., sĕ se facă în ḑiua acésta un *parastas pentru fundatorĭ și binefăcĕtorĭ* și sĕ se încununeze mormintele lor. La 11 óre a. m. sĕ se țină o *ședință festivă jubilară*, ér séra sĕ fiă balul jubilar al Reuniuneĭ, cu *jubileul de 50 de anĭ al joculuĭ național „Romana“*.

Mâne, Duminecă, se va întruni, precum ni-se comunică, comitetul și comisiunea jubileuluĭ, pentru punerea în lucrare a programuluĭ stabilit.

Revista politică.

Sĕptămâna acésta nu s'a petrecut înăuntru vr'un eveniment politic mai de sémă. Sĕrbătorile Crăciunuluĭ gregorian au adus o pausă în luptele politice de partid ale adversarilor noștri. Ele însĕ vor fi reluate cu începutul anuluĭ nou și îndată după redeschiderea dieteĭ. Deocamdată toțĭ din tóte părțile aștéptă cu mare încordare vorbirile de anul nou și rĕspunsurile, ce se vor da de către căpeteniile partidelor din parlament, în deosebĭ vorbirea ministrului președinte Coloman *Szell*. Ministru-președinte va fi salutat de astă-dată de tiszaistul Max Falk și se ḑice, că d-l Szell va vorbi și despre *viitórele alegerĭ* de deputațĭ, cestiunea cea mai însĕmnată, care preocupă spiritele în țéra întrégă.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Colinda Sinicórei.

Bun gând șĭ-a gândit
D'ai corinde-mĭ,
De prând șĭ-a gătit
Óspețĭ șĭ-a chemat,
Câțĭ că au chemat,
Toțĭ că au venit;
Numai n'a venit
Sfântul Sinicóră,
Toțĭ îl ėșteptară
Ḑi de-a treia ḑi.
Când ḑile-șĭ plinea
Étă că-l vedea
Venind cât putea,
C'un căluț albuț.
Albu-i de-asudat
Roșu de 'nfocat.
D'o mamă bĕtrână
In cale-i eșia
Cu colac de grâu
Cu furcuța'n brâu
Cu pupa 'nchina
Cu gura 'ntreba:
— Unde-ai zăbovit Nicóră?
— Ce mĕ desfĕtițĭ
Că voi bine scițĭ,
Bine ca și mine,
Că eu am tĕlnit
Nouĕ corăbiĭ
Nouĕ și-alte nouĕ
Pline-s de ce's pline,
Pline-s de suflete,
Carĭ au fost mai drepte;
Eu le-am petrecut
Pe cărarea dréptă
La ușă de raiŭ,
Raiul luminos
Bun loc de folos;
Care au fost mai strîmbe
Ér le-am petrecut
Pe sub mâna stângă
La ușă de iad,
Iadu 'ntunecos
Rĕu loc de folos.

(Din comuna Mireș, în Sĕlagiu)

O visită la Sarmiseghetuza.

Nemuritorul Mihail Kogălniceanu datorim una din cele mai frumóse paginĭ de prosă românéscă, pagina în care ne spune cu neîntrecuta luĭ căldură, pentru-ce Călugărenii îl mișcă mai mult, decât Marathonul.

Pilda luĭ Kogălniceanu ar trebui sĕ ne slugéscă la toțĭ. Visităm Alpii, uniĭ dintre noi se duc până în fundul Pirineilor, și mai nimenĭ, afară de Bucegii așa dela îndemână, nu cunóscem Carpații, acest încântător șir de munțĭ, pe care stă călare némul românesc. Mulțĭ am vĕḑut Roma, ne-am încântat cu vedenia vremurilor trecute în mijlocul Colosseuluĭ séu al thermelor luĭ Caracala, uniĭ dintre noi s'au suit în Acropol, ca sĕ se îmbete de cea mai estraordinară privelisce din lume, toțĭ am suspinat după frumsețele orașuluĭ adormit în brațele Adriaticeĭ, dér nimenĭ, mai nimenĭ nu ne-am ostenit, cu o nópte de drum de fer, ca sĕ visităm locul cel mai sfânt pentru noi, ulițele prăfóse ale mititeluluĭ sat Grădiștea din ținutul Hațeguluĭ, acel colț de pământ, unde a fost odată Sarmiseghetuza luĭ Decebal și Ulpia Traiană a Impĕraților romanĭ.

Și cu tóte acestea nimic mai ușor de cât a merge la Roma nóstră, la sĕraca Grădiște. Trenul, care pléca din Bucurescĭ la 5·40 séra, trenul Araduluĭ, te duce, după o schimbare la Simeria, drept la Hațeg a doua ḑi de diminéță. Un tîrgușor de vre-o 4000 de suflete, cel din urmă têrg din Ungaria în care limba municipalitățiĭ a fost limba românéscă — până acum câțĭva anĭ — un têrg, în care tot comerțul e românesc.

Hațegul e frumos așeḑat la capĕtul țĕrii Hațeguluĭ, care sémănă și nu sémănă cu țéra Bârseĭ de lângă Brașov. Intreg ținutul e românesc curat, dór cârciumarii prin sate sunt ovreĭ. Peste populația țĕrănéscă românéscă câte-va familiĭ marĭ unguresci, unele unguresci de fel ca familia Lonyai, altele românesci maghiarisate de curênd ca Nopcea, ér altele maghiarisate din vécurĭ ca Kendeffy, altă dată Cândea, al căreĭ vechiu castel de ruine de lângă Rîul-de-Morĭ se chiamă Colțvar și a căreĭ capelă de mult părăsită se vede, că a fost zugrăvită cu sfințĭ românesci; décă te urcĭ puțin pe grămedile de pietre de lângă ziḑurĭ și te uițĭ înlăuntrul acesteĭ minunĭ: o biserică românéscă, légăn al uneĭ puternice familiĭ unguresci.

Sémănă ținutul Hațeguluĭ cu ținutul

Se asigură din mai multe părțī, că *nouĕle alegerī* de deputațī pentru dietă, se vor face în Aprilie séu Maiŭ anul viitor. După alții însĕ Coloman Szell ar vré sĕ-șī mai ia răgaz până prin Iunie séu Iulie, fiind-că are multe de cârpit și îndreptat. El doresce, ca încă dieta de față se desbată și voteze proiectul de modificare a legii căilor ferate vicinale, modificarea legei de incompatibilitate și vré sĕ mai facă și simplificarea administrației; apoi sĕ voteze și budgetul comun pe 1901 ér afară de acestea va trebui sĕ se mai facă și desbaterea specială a budgetului pe anul viitor.

*

In *Austria* încă a fost o pausă dilele acestea. După anul nou însĕ viața politică interióră va fi mult mai sgomotósă, mai ales că din 3 Ianuarie începênd se vor continua *alegerile pentru Reichsrath*, carī sfêrșindu-se până la jumătatea lunei, în jumătatea a doua a lunei Ianuarie se va întruni noul Reichsrath. Cu tóte silințele, ce șī-a dat însĕ guvernul austriac, nicī noua cameră nu se va deosebi mult de cea din trecut. Vor întra în ea aprópe aceleașī grupărī de partide, representate de aprópe aceleașī persóne. Numai în cât privesce pe representanții românī ai Bucovinei, s'a făcut o schimbare, căcī în urma presiunilor și volniciilor nerușinate, ce le-a aplicat guvernul provincial din Bucovina prin agenții lui, n'au fost alesī adevĕrații representanțī ai fraților noștri bucovinenī.

*

Din cele-ce s'au petrecut în lumea mare, e de remarcat cu deosebire *lupta Burilor.* Cetitorii noștri cunosc noua întorsătură a lucrurilor în Africa-de-mīadă-dī. In urma năvălirei Burilor în colonia englesă Capland, situația a devenit primejdiósă pentru Englesī. In coloniă au pĕtruns peste 3000 de Burī și lor li-s'au alăturat un numĕr însemnat de Olandesī. Burii au început sĕ se misce energic și în Transvaal și Oranje, pretutindenī amenințând trupele englese, pe carī Kitchener le-a împrăștiat în colóne mai micī pe întrégă suprafața teatrului luptelor. Insușī lord Kitchener telegrafézā din Pretoria, că generalul sĕu Knox încurcându-se în luptă cu *Dewett,* acesta a susținut cu bravură lupta și se dice chiar, că i-a succes a sparge linia de luptă a Englesilor, mergênd spre miadă-dī.

Ce privesce situația din Capland este interesant, ceea-ce scrie fóia oficială englesă, ce apare în capitala coloniei. Acésta fóie, „Cap Times", se simte îndemnată a da o tristă icónă despre pericolul, ce amenință din partea Burilor. „Credem — dice — că stăm în fața unor vremurī, decât carī mai primejdióse n'a avut colonia Cap și carī nu se pot asemĕna cu dilele dela începutul rĕsboiului... Din diferitele părțī ale coloniei vin scirī despre proporțiile, ce le-a luat revoluțiunea și cât de bogat a rodit sĕmînța, ce s'a aruncat cu șése lunī înainte de acésta de congresul Africanderilor. E sigur, ca sórele pe firmament, că ne vom prăpădi, décă nu se va împiedeca lățirea revoluțiunei". Cuvintele acestea sunt de ajuns, pentru-ca orī-cine se vadă gravitatea situațiunei.

*

In *China* lucrurile stau tot în vĕgașul negocierilor de pace. Ambasadorii puterilor au predat plenipotențiarilor chinesī o notă comună, în care se cuprind condițiunile de pace propuse de puterī. Ele sunt tot condițiunile de mai înainte, cu o mică rectificare făcută în privința despăgubirilor de rĕsboiŭ, ce le cer puterile. După o telegramă din Peking, ambasadorii sunt de credință, că China va primi condițiunile acestea, mai ales că și plenipotențiarii ei, Li-Hung-Cīang și prințul Cing ar fi de părere sĕ le priméscă.

La numĕrarea poporațiunei.

In dilele dela 1 până la 10 Ianuarie stil nou 1901 se va face numĕrarea poporațiunei. Acésta se întêmplă cu așa numitele *„carte de numĕrare"*, carī cuprind mulțime de întrebărī, la carī fiă-care trebue sĕ rĕspundă.

Aceste întrebărī sunt puse în „Cartea de numĕrare" și în „fóia pentru casă" în limba maghiară. Pentru-ca aceia, cari nu cunosc limba maghiară, sĕ pótă înțelege și rĕspundă mai ușor la acele întrebărī, reproducem mai jos textul celor 15 întrebărī dintâiŭ ale „cartei de numĕrare" pentru a căror rĕspuns este lăsată la drépta cartei originale o rubrică. Intrebările nu le putem reproduce întocmai cum urmézā în rubrice, dér după cifrele și literile arătate, póte fiă-care sĕ se orienteze în cartea originală maghiară.

Se înțelege de sine, că rĕspunsurile date la întrebărī **sunt a se scrie de fiă-care în propria lui limbă maternă.**

„Carta de numĕrare" are pe pagina întâiŭ 15 întrebărī, carī se referă la fiă-care individ în viață din Ungaria (pentru fiă-care deosebită cartă de numĕrare), fără deosebire de sex și de etate (așa dér și la copiiī de țîță); a 16—20-a întrebare a cartei de numĕrare de pe fața din dos se referă numai la persónele, ce se țin de montanistică, de industriă, comerciu, credit și comunicațiune.

Fóia de casă privesce numai pe *proprietarii de casă.*

Lăsăm sĕ urmeze aicī cele cincī-spre dece întrebărī ale cartei de numĕrare de interes mai general. Aceste întrebărī sunt următórele:

1) Care este numele de botez și pronumele d-tale? (La femeile măritate și vĕduve este a-se scrie numele și pronumele soțului, de es. Maria căsĕtorită după Ioan Vlad, Reveica vĕduvă după Nicolae Aldea).

2) Sub ce titlu locuescī în casă?: a) ca tată de familiă, soț, membru al familiei, rudă, damă de societate, crescĕtor, servitor, sub-chiriaș, membru al institutului etc., orī că petrecī ca óspe, călĕtor etc. în locuință numai provisoric? b) décă petrecī ca óspe, călĕtor séu orī în ce fel provisoric în locuință, unde este locuința d-tale stabilă (comitatul, comuna, strada, numĕrul casei)?

3) Sexul d-tale? (băiat, fată, bărbat, orī femeiă?)

4) In care an eștī născut? Décă eștī născut în anii dela 1886—1898, în ce *lună* te-ai născut? (La cei născuțī în alțī anī e de-ajuns a-se introduce anul nascerei).

5) Unde te-ai născut? (La cei născuțī în Ungaria ajunge a numi comuna și comitatul, la cei din strĕinătate e a-se scrie și numele țĕrii séu al provinciei).

6) Cetățenia d-tale? (Eștī cetățén ungar séu strĕin, în casul din urmă, din care țéră?)

7) Religiunea d-tale?

8) a) **Care este limba d-tale maternă, adecă limba, ce o mărturisescī ca a d-tale, ce o scii mai bine și pe care o vorbescī mai bucuros.**

b) Mai vorbescī afară de limba d-tale și altă limbă?

9) Starea familiară? (Neînsurat, însurat, vĕduv, vĕduvă, séu despărțit după lege?)

10) Sci sĕ cetescī și sĕ scrii? séu numai sĕ cetescī, orī nu scī nicī sĕ scrii, nicī sĕ cetescī?

11) Suferī de vre-o neputință corporală séu spirituală, și décă da, de care? (Orb de amêndoi ochii, surd, surdo-mut, hĕbăuc, séu turbat la minte etc.)?

12) Eștī proprietar de casă? (Casa, care este proprietatea comună a soțului și a copiilor, este a-se însemna numai pe carta soțului, respective a capului familiei).

13. Eștī proprietar orī arêndaș și adecă arătând tóte posesiunile și arendele orī unde ar fi. (posesiunea comună a soțului și a soției este a-se arăta numai pe carta soțului, respective pe ceea a tatălui familiei). *a*) Aria séu cuprinsul suprafeței propriei posesiunī îngrijită în economia proprie? *b*) Aria posesiunei proprie, dér arêndată? *c*) Aria posesiunei, ce se află spre usufruct, (folosire)? *d*) Aria posesiunei arêndate? *e*) Aria posesiunei luate în anul 1900 spre lucrare pentru o câtime (pentru o jumĕtate sĕu a treia parte a recoltei?)

14. *a*) Care este ocupațiunea d-tale de căpeteniă? Oficiul d-tale, întreprinderea d-tale, câștigul séu posiția d-tale (cu arătarea ramurei de ocupațiune séu de câștig și a oficiului séu întreprinderei, la pensioniștī locul de mai înainte și la lucrătorī (dilerī, lucrătorī cu bucata pe tocmélă și a.) cu arătarea ramurei de ocupațiune? *b*) Décă nu ai ocupațiune, séu ai o astfel de ocupațiune, care nu aduce câștig (de es. student, femeiă folosită la gospodăria casei), séu décă eștī servitor (servitor de casă), cine este susțiitorul d-tale? (tata, soțul, stăpânul etc.) după nume și care este ocupațiunea sa? *c*) Décă eștī angajat, orī ocupat stabil séu vremelnic la o autoritate la un oficiu, la un institut, la o moșiă, întreprindere séu la o afacere de negoț: *d*) în ce calitate eștī angajat séu obicīnuescī a fi angajat (conducĕtorul afacerei, calfă, diler, membru al familiei, ajutător etc)? *e*) numesce titlul esact, firma și sediul autorității, al oficiului, al institutului, al moșiei, unde eștī angajat, a celui ce-țī dă de lucru, al întreprinderei?

15. Mai ai afară de ocupațiunea d-tale principală încă vre-o altă ocupațiune, alt oficiu, altă gospodăriă, altă întreprindere, séu alt câștig, și pe care?

SCIRILE DILEI.

— 16 (29) Decemvrie

Societate agrară în România. In România s'au pus basele unei societățī de mare folos pentru proprietarii și agricultorii din țéră. Inițiativa acestei societățī a luat'o d-l *Sava-Șomănescu.* Societatea a fost pe deplin constituită Vinerea trecută în întrunirea, ce s'a ținut la d-l I. N. Alesandrescu în Bucurescī, participând mai mulți senatorī. In întrunirea acésta s'au stabilit statutele societății. Ea are sediul în Bucurescī. Scopul ei este desvoltarea și ocrotirea proprietății agrare, punêndu-șī drept țîntă a activității: cultura pămêntului sĕ fiă pusă pe base mai raționale, prin înființărī de școlī practice și teoretice de agricultură în fiă-care reședință de județ; agricultorul sĕ șī procure mai cu înlesnire capitalurī prin instituții de credit și ajutor reciproc; a îngriji de bunăstarea micului agricultor, îndreptând activitatea lui spre o cultură rațională și economică, care sĕ-i îmbunĕtățéscă starea sa materială și morală; a împăca interesele generale cu interesele particulare printr'o dréptă cumpănire a dărilor publice cu mijlócele de producțiune a agricultorilor; agricultorul sĕ găséscă în administrațiă și în lege siguranța persónei și averei sale, ocrotire în contra asuprirei și ajutor în greutățile vieții; și în fine, în raporturile cu celelalte state, produsele agricole și comerciul țĕrii sĕ-șī asigure piețe, ér prin convențiunī echitabile sĕ se garanteze averea și munca agricultorului.

„Conservatorul". Aséră am primit primul numĕr dela 15 Dec. v. al noului diar „Conservatorul", ce apare în Bucurescī, în locul organelor oficiale ale partidului conservator „Timpul" și „Constituționalul", carī au încetat de a mai apare. Noul diar, de aicī încolo singurul organ oficial al partidului conservator, declară că principiile sale sunt acelea, pe carī foile autorisate ale partidului le-au susținut totdéuna. „Dinastia română domnitóre", dice

---

Bârsei și prin bogăția culturelor și prin frumusețea vitelor.

Dér și nu sémănă, căcī pe când țéra Bârsei se afundă între două șirurī de munți aprópe de opotrivă, Bucegii și Piétra Craiului, țéra Hațegului dinspre nord nu e închisă decât de coline și numai din spre Miadă-di o domină grupul Retezatului, ale cărui vêrfurī de o neîntrecută frumsețā nu se póte sĕ nu fi slugit marelui Traian, ca sĕ-șī odihnéscă gândurile și sĕ-șī înveseléscă inima.

In fundul văii Hațegului stă Grădiștea, un sătuc fără importanță, locuit de țĕranī blondī, cu ochii albaștri, cu umerii obrazului eșițī și fără de nicī o consciință că sĕ nasc, trăesc și mor în Ierusalimul Românismului.

Mai tot satul e zidit din ruinele construcțiilor de altă dată, pretutindenī lespedī mari slugesc drept podețe, orī adăpătóre pentru vite și în multe curțī fragmente din câte o antică deiță se miră de vecinătățile în carī se află.

Din vechiul oraș dac, nimic, absolut nimic. Strămoșii noștri sciau sĕ distrugă după-ce învingeau.

Din capitala romană, zidită pe ruinele orașului lui Decebal, două lucrurī stau în picióre: un monument, circul și doi metri pătrațī de mozaic, ultimul rest din cine scie ce vilă luxósă, a cine scie cărui ilustru roman.

Peticul de mozaic acoperit cu un coviltir de trestie, mĕ tem că slugesce iérna drept coteț la găinī, rĕmânênd dór vara ca un fel de museu.

De sigur la Pompei pretutindenī sunt mozaicurī romane, fără de asemĕnare superióre peticelului dela Grădiște. Acest peticel însĕ vorbesce inimii nóstre o limbă, pe care nicī o altă ruină nu ni-o póte spune. Aicī, pe locul ăsta, pe care îl atingem cu mâna nóstră, a trăit viața lui un daco-roman. Venise óre de curênd din Italia, se născuse în Dacia, plecat'a cu legiunile lui Aurelian, rĕmas'a și după Aurelian printre acei puținī, carī continuând viața romană în Dacia, au zămislit poporul nostru?

Nimic, nimic nu scim și nicī-odată nu vom sci.

Un lucru este sigur: fericitul proprietar al peticului de mozaic se ducea adesea sĕ asiste la luptele din circul de alăturī. Circul este o ruină din cele mai complecte, din cele mai bine păstrate. Totul se vede cu cea mai mare precisiune: întrările ómenilor și întrările fiarelor, arena, rêndurile de lojī, într'un cuvênt tótă complecta distribuțiă a unui circ roman.

Adī încă stă în picióre la locul ei o canapea de piatră, cea din urmă, crăpată la mijloc, dér încă destul de solidă, ca sĕ te poțī aședa pe dênsa și sĕ te gândescī și la cei din urmă locuitorī ai Ulpiei Traiane, carī au stat pe aceeașī bancă înaintea ta.

Căcī plimbându-te prin aceste neprețuite ruine, nu poțī sĕ nu lașī drumul gândurilor și sĕ nu te adâncescī în suvenirile trecutului, care așa de ușor se légă cu tainele viitorului.

O lume întrégă îțī stă înainte: Dacii, carī sunt încă o enigmă, colonisarea romană cu tótă minunăția ei și mai mult de cât orī când te convingī de adevĕrul continuității nóstre pe acest colț de pămênt și te mândrescī cu o obârșie așa de măréță.

Intr'adevĕr, când te gândescī, că strĕmoșii noștri au zidit aicī, în mijlocul pădurilor nestrăbătute, un oraș în care era loc pentru atâta viață, încât le trebuia un circ cu jocurī de gladiatorī și de fiare din Africa (s'a găsit schelet de leu); când îțī amintescī, că stăpânirea romană n'a dăinuit, decât 170 anī, nu poțī sĕ nu fii mândru de astfel de origine și sĕ nu-i simțī greutatea.

O călĕtoriă la Sarmiseghetuza este un adevĕrat tonic moral, pe care îl recomandăm tuturor. Neapĕrat nu vor vedé acolo nimic alt, decât câte-va pietre și câte-va mormane de cărămidī. Dér acele pietri, acele cărămidī au elocința neîntrecută a nouĕ-spre-dece veacurī de istoriă și nu e nimenī care, îngenunchiând de-asupra lor, sĕ nu se simță mărit.

Plecī din Sarmiseghetuza cu un așa vêrtej de gândurī, încât d'abia distingī biserica din Densuș, vechiŭ templu roman, transformat în biserică românéscă și în care și adī, pe lespedile, pe carī se sacrifica zeilor olimpienī, preotul unit spune liturghia în românesce.

Un drum de o di, fără nicī o greutate în locurī încântătóre, și cu tóte astea câțī dintre noi pot spune, că au călcat în orașul lui Decebal.

„România Ilustrată" mi-a cerut un cu-

„Conservatorul, „va fi tot-déuna un adevěrat cult pentru noi, precum, fără intermitențe, a fost dela început. Ordinea în stat, urmarea legilor esistente și respectarea, ba trebuind chiar revindecarea tuturor libertăților publice, vor găsi în organul nostru un puternic și statornic apěrător. Pasionațí pentru naționalitatea nóstră, ce formézā o insulă latină în mijlocul altor popóre de altă rassă și altă origine, vom susținé-o ori când va trebui cu tótă energia și cu tóte puterile, căutând sě contribuim cât mai mult la înălțarea intelectuală a Românilor“. — După-ce mai spune, că în luptele de cendeiŭ cu adversarii va fi moderat și drept și că violența limbagiului va fi strěină de el, „Conservatorul“ dice: „Trăim în timpurí grele. Țéra trece prin o periódă în care se cer sacrificiĭ marí dela toți. Vom pretinde dela amicii noștri, ca bunul esemplu de abnegațiune sě-l dea ei cei dintâi“. — Urăm noului diar „Conservatorul“ viață lungă și prosperă.

Demonstrațiă în contra armatei. In *Triest* s'a întêmplat děunădí, că un inginer cu numele *Trogarolli* a fost răuit, fără de nicí o causă, de un soldat. Atentatul acesta a iritat nespus de mult poporațiunea, mai ales că astfel de atacurí au fost la ordinea dilei în timpul din urmă. După atentat o mulțime uriașă de popor s'a adunat dinaintea comandei pieței și a demonstrat în contra armatei strigând mereu: *A basso la baionetta.* (Jos baioneta). Demonstrația luase proporțiunĭ marí, când trei compănii de soldațí eșiră și împrăsciară mulțimea.

Diua Sf. Nicolae în Petroșenĭ. Din *Petroșenĭ* ni-se scrie: Diua Sf. Nicolae s'a serbat anul acesta la noi în Petroșenĭ cu mai mare solemnitate ca până acum, și asta pentru că Sf. Nicolae e de-oparte chramul bisericei nóstre celei nouě, ér de altă parte pentrucă în diua numită a cântat întâia-óră un *cor nou*, compus din bărbațí și femei, bětrânĭ și tinerí și instruat cu multă pricepere de causă de către d-l Petru *Iacob*, oficial la societatea minelor de cărbunĭ din Petroșenĭ. Corul acesta, deși numai din două vocĭ, a cântat fórte precis și corect și nicĭ odată în biserica nóstră de aicĭ nu s'a audit cântând un astfel de cor, încât sě stórcă lacrimĭ de bucuriă din ochii publicului de față. Meritul înființării acestui cor este numai și numai al sus disului domn, ér membrii lui sunt *bǎeșĭ*, carí jertfindu-șĭ odichna și desfășurând mare zel și abnegare, au alergat la școlă, ca sě fiă instruațí în cântărĭ. Dea Dumnedeu, ca acest început bun sě fiă spre binele și prosperarea bisericei și a poporului credincios. — *Un participant.*

Cununiă. In 6 (19) Decemvrie s'a sěvêrșit în biserica Sf. Nicolae din Brașov (Scheiŭ) cununia d-șórei învěțătóre *Catinca Olga*, fiica d-lui Dumitru *Muntean*, cu d-l advocat în Sebeșul-săsesc Alesandru *Strevoiu.* — Urăm fericire tinerei părechĭ.

Rěscumpěrarea felicitărilor. La cassa „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ au mai incurs pentru fondul *Casei Naționale*, în scopul rěscumpěrării felicitărilor de Anul Nou contribuirĭ dela P. T. D.: Ioan V. Rusu, protopop, Sibiiu, cor. 5, Rubin Patița, advocat, A.-Iulia cor. 5. In total până acum cor. 37. — Dr. C. *Diaconovich.*

Omor înfiorător. Din *Sasca-montană* ni-se scrie cu data de 23 Decemvre: „Dilele trecute s'a întêmplat în comuna Potoc (comitatul Caraș-Severin) un omor înfiorător. Victima acestei crime a fost un biet Român Dumitru *Cucu*, ér făptuitorul crimei chiar nevastă-sa, o ființă monstruósă. Acest omor s'a sěvêrșit tocmai în diua de Sf. Dumitru, onomastica nenorocitei victime. Dumitru Cucu venise ceva cam vesel acasă séra la 7 óre. După-ce s'a culcat tirana de femeiă a luat securea și *i-a tăiat capul*; apoi a făcut foc în cuptorul de pâne și a băgat acolo cadavrul lui Cucu, care până diminéța s'a făcut numai scrum. Afurisita de femeiă voia sě-șĭ ascundă fapta-i monstruósă și a lățit vestea prin sat, că bărbatul ei a plecat la pădure după burețí și nu s'a mai reîntors acasă. Curênd însě s'a pornit cercetare, cu care ocasiune s'a constatat crima, dér abia două sěptěmânĭ după omor, când femeia de bunăvoiă a mărturisit totul. Ea fù numai decât arestată și dusă de gendarmĭ la judeţul din Sasca-montană, de unde fù transportată la tribunalul din Biserica-Albă. — *A. B.*“

„România Ilustrată“. Sub titlul acesta a apărut în Bucurescĭ o nouă revistă politico-literară, sub direcțiunea d-lui Ioan *Russu-Abrudeanul.* Nr. 1 are un cuprins fórte variat și interesant de articule politice și literare, cu mai multe ilustrațiunĭ. In frunte publică un articul plin de spirit, scris de domnul Take *Ionescu*, „O visită la Sarmiseghetuza“, pe care îl reproducem în foiletonul nostru de adĭ. „România Ilustrată“ apare în 10 a fiă-cărei lunĭ și costă pentru România pe un an 20 lei, pentru Austro-Ungaria 24 lei.

Scrisórea lui Dreyfus către Waldeck Rousseau. Dreyfus a adresat o scrisóre, care produce mare sensațiă, primului ministru frances Waldeck Rousseau. In acéstă scrisóre Dreyfus protestă în contra afirmațiunii lui Henry Rochefort prin diarul „L'Intransigeant“, că el a trimis împěratului Germaniei o scrisóre, după care faimosul borderou ar fi fost simplaminte copiat. Ér pretinsa scrisóre adresată împěratului Wilhelm ar fi fost furată dela ambasada germană, purtând ore-carí adnotațiunĭ ale împěratului. Dreyfus declară falșă afirmațiunea, că acéstă pretinsă scrisóre a fost adusă lui Rochefort de către un comisar al generalului Boisdeffre. Incheiând, Dreyfus cere o anchetă și declară, că va urmări recunóscerea juridică a inocenței prin revisuire până la ultima-i suflare. Rochefort a declarat în „L'Intrasigeant“, că póte dovedi esistența scrisorei lui Dreyfus.

Concertul musicei orășenescĭ. Dumineca în 30 Decemvrie st. n. musica orășenéscă va da un concert în hotel „Europa“. Programa alésă cuprinde între altele: Uvertura din opereta „Der lustige Krieg“, de I. Strauss. „Caravana“, de Nehl „Variațiune“ pentru violină (V. Kroupa) de Beriot, „Dormea-i“, melodiă română de N. „Visul unei Vienese“ de I. I. Wagner (la cerere) ș. a. Inceputul la 8 óre séra. Intrarea 60 banĭ.

Din comitatul Ciucului.

Varviz, 23 Dec. 1900.

On. Redacțiune! Mě rog sě binevoițĭ a deschide colónele venarabilei nóstre „Gazete“ următórelor șire:

In 7 Noemvrie n. a anului 1899 biserica românéscă din Varviz (comit. Ciuc) a fost prefăcută în cenușă printr'un incendiu înfricoșat. Credincioșii acestei parochii, atinșĭ atât de dureros prin nimicirea celui mai prețios aședământ, punênd umĕr la umĕr, cu însuflețire și pietate adevĕrat creștinéscă, s'au nisuit din rěsputerĭ a repara pierderea îndurată.

După-ce Escelenția Sa Metropolitul Dr. Victor Mihalyi, în conțelegere cu sfetnicii sěi, a binevoit a concede ca serviciul divin sě se pótă celebra în casele vechĭ parochiale, credincioșii parochienĭ, precum și cei de un neam și credință din jur, s'au întrecut a alerga cu obolul lor la înfrumsețarea și provederea cu cele necesare a acestui local bisericesc.

Astfel într'un timp relativ destul de scurt, șĭ-au procurat 2 clopote în preț de 752 corónе, biserica are astădĭ 9 rêndurĭ de vestminte nouě în preț de aprópe 1000 corónе, praporĭ în numĕr de 7 în suma de 112 corónе, 2 potire cu tóte apertinențele 200 corónе, cădelniță și cruce de argint de china, o Evanghelie cu litere latine, precum și alte cărțĭ și obiecte bisericescĭ.

Și ca aceste oferte benevole, sě fiă aprețiate după merit, trebue se spun la acest loc, cum-că parochia, deși numěră peste 2000 suflete, însě este fórte sěracă. Pământul e muntos, în genere pietros, neproductiv, încât recolta anuală abia ajunge sě acopere o parte din strictul necesar pentru subsistența de tóte dilele. Majoritatea poporațiunei, cam de pe la Crăciun cumpěră bucatele, chiar și când recolta e satisfăcĕtóre. In 1899 însě—când a ars și biserica — întrégа recoltă a fost nimicită de-o grindină înfricoșată, care cu atâta furiă s'a descărcat peste hotarul comunei, încât a făcut pagube nespuse, cu deosebire în oi, cel mai însemnat ram al economiei din acest ținut. Așa, numěrul de câte-va mii de oi, a fost redus la câte-va sute. Puținul crutat de grindină, a fost nimicit cu desevêrșire prin o brumă grósă. Intre atarĭ împrejurărĭ, situațiunea acestei comune trece peste tóte marginile compătimirei.

*

Mai pot adauge aicĭ, că în tómnă congregația comitatensă avù ideia „fericită“ de-a hotărĭ, că tóte superdificatele acoperite cu paie de pe teritoriul comitatului, sě fiă înlocuite cu coperișe de scândurĭ, prin ce s'au creat nouě imposite grele pe spinarea acestui popor, bătut fără milă de tóte caprițiile vremelnice.

Décă recolta anului 1900, așteptată cu atâta însetare, de cei ce în decursul unui lung an s'au luptat cu atâta miseriă — a fost satisfăcĕtóre, a trebuit sě pășéscă la mijloc ordinațiunea de mai sus, care avù resultatul practic de-a despoia pe cei sěracĭ de agoniséla unui produs anual, prin faptul, că s'au descoperit șurile încărcate de snopĭ de grâu, secară și nutreț, după obiceiul muntenesc. Ne-avênd adecă ómenii scândurĭ de acoperit, au fost silițĭ sě privéscă neputincioșĭ, cum se putredesce tótă speranța de traiŭ sub influința ploilor de tómnă.

Ordinațiunea acésta șĭ-a avut înțelesul sěu pentru conlocuitorii sěcui, carĭ locuesc în sate compacte, unde un incendiu îșĭ află bun teren de desvoltare; Românii însě resfirațĭ pe tóte dealurile, sunt scutițĭ de pericul cu un caracter mai serios. Sěcuii și comunele lor posed munțĭ întinșĭ, pădurĭ seculare, Românii însě sě simt fericițĭ, décă pot sě ia parte la scóterea lemnelor de plute din pădurĭ strěine, căcĭ altceva nu au. Étă un tablou frumos de „frățietate“ și „îngrijire“ părintéscă.

*

Acum după-ce am înșirat atâtea miserii, de carĭ așĭ mai puté spune, publicul mare va sci apreția după merit sacrificiile aduse într'un timp așa de scurt și între împrejurărĭ atât de critice. Și ca sě întregesc cununa de jertfă cu un boboc frumos, trebue sě amintesc, cum-că în 2 Dec. n. 1900, credincioșii s'au supus de bună-voie unei repartițiunĭ de *6000 corónе* pentru edificarea bisericei.

Când m'am resolvat a scrie aceste șire sincere, am avut în vedere două scopurĭ. Primul a fost, sě pun la disposiția a tot Românul de bine o pildă de jertfă vrednică de imitat, cu atât mai vêrtos, fiind-că e dată de nisce Românĭ muntenĭ sěracĭ, locuitorĭ într'o mare puternică de Sěcui.

Al doilea motiv a fost, ca sě se scie și sě rěmână urme și în diaristica nóstră, cum-că adĭ la încheierea unui veac comitatul secuesc al Ciucului e locuit de-aprópe *20,000 suflete curat romnâescĭ*, cu limbă și obiceiurĭ strěmoșescĭ, păstrate în tótă puritatea lor, nealterate până acum de influința preponderantă a curentului strěin.

Cu acest ținut poreclit al „Giurgeului“ s'au ocupat tare puțin penele românescĭ, deși ar merita cu tot dreptul inte-

---

vênt pentru primul sěu numěr. Acel cuvênt étă-l: Se cade ca tot Românul sě vadă măcar odată scaunul Românismului.

Take Ionescu.

Sluga vechiă.

De Henric Sienkiewicz.

Mĭ-aduc aminte, că la prima mea întórcere la vacanța de Crăciun, tótă lumea durmia.

Abia se făcuse diuă. Ningea. Se audia numai lătratul cânilor. Transparentele dela casă erau lăsate în jos, numai geamurile dela bucătăriă rěsfrângeau un foc frumos și care colora rosa ninsórea, ce se afla dinaintea ferestrei.

Sosiì întristat, supěrat din causa notelor mele, care nu erau tocmai bune. Mĭ-era témă de tata, de atitudinea tăcută și gravă a abatelui Ludovic, care mě adusese dela Varșovia. Nimenĭ nu era sě-mĭ dică „curaj!“

De-odata věd, că se deschide ușa bucătăriei și bětrânul Nicolae, cu nasul roșu de frig, ese cu o tavă pe care ducea două óle cu smântână.

Mě zăresce.

— Uite stăpânul meu cel tîněr, drăguțul!... dice dênsul. Și punênd prea repede tava jos, rěstórnă cele două óle, mě apucă de gât, mě strînge, mě sărută.

De atuncĭ mĭ-a dis și mie stăpân. Dér nu m'a iertat pentru pățania cu smântâna două sěptěmânĭ întregĭ.

— Îmĭ duceam liniștit smântâna, — dicea dênsul — și uite-l, că sosesce děu, bine ș'a ales timpul.

Și tot așa înainte.

Tatăl meu îmĭ făgăduise sě mě pună pe frigare pentru două note rele, pe care le aveam, la caligrafiă si la germană.

Despre caligrafiă, Nicolae nu scia ce este; dér pentru germană, nu voia sě audă nicĭ vorbă. Scandalul ce-l făcea dênsul, pe lângă lacrěmile și făgăduința mea de a mě coriga, precum și intervențiunea bunei mele mame, mě scăpară.

— Audĭ? Ce! e luteran, e Șvab? Óre d. colonel scia nemțesce? Dér d-ta, d-le, dicea către tătăl meu, scii nemțesce? Când am întêlnit pe Nemțĭ la.... cum 'i dicea? Leipsich, și dracu mai scie unde, le-am vorbit nemțesce? Am tras în ei și atâta e tot.

Bětrânul mai avea o particularitate.

Vorbea rar de companiile lui dinainte, dér décă se apuca sě vorbéscă de ele, în rarele momente de bună disposițiă, minția ca un dantist.

Nu că era de rea credință; póte evenimentele se încurcase în capul lui și luase proporțiunĭ fantastice. Tóte isprăvile de care audise vorbindu-se în tinerețea lui, le raporta la dênsul și la colonel, bunicul, și credea în ceea ce spunea. Câte odată pe când supraveghia pe țěranii, care băteau grâul, începea a le înșira povestirĭ peste povestirĭ și ei, întrerupêndu-șĭ lucrul, îl ascultau cu gura căscată.

Când îșĭ da séma de acésta, striga la dênșii:

— Ce vě holbațĭ așa la mine?

Ómenii se puneau sě bată ér grâul în tăcere.

Bětrânul sta mult cât-va timp; apoi pornea din nou:

— Băiatul meu îmĭ scrie, c'a fost făcut general la regina Palmyra. Îi e bine acolo, are léfă mare; numai, e ger de prăpădeniă în țéra aceea.

In realitate bětrânul n'avuse noroc cu copiiĭ lui. Băiatul, un ștrengar, crescuse mare și făcuse atâtea posne, că fusese silit s'o ștérgă cine scie unde. Fata, o minune de frumusețe pe vremea ei, dice-se, cocheta cu toțĭ funcționarii, carĭ se aflau în sat.

Ea murì dând nascere unei fetițe, Hania.

Cu acésta m'am jucat de-a soldații.

Dér sě revenim la povestirile bětrânului.

Eu însușĭ l'am audit spunênd, că odată caii Ulanilor, luând vênt, la Mariampol, sosiră deodată 18.000 pe bariera Varșoviei. Pe câțĭ ómenĭ îi călcase! Ce tărăboi până sě-i prindă! Vě putețĭ închipui.

Altă-dată ne povestì tuturora, acestea:

— Mě întrebațĭ de m'am luptat bine? De ce nu m'așĭ fi luptat bine? Era, mĭ-aduc aminte, rěsboiul cu Nemții. Eu mě aflam în rêndurĭ, și étă că vine generalul șef al armatelor strěine și-mĭ spune: „Tu escĭ, Sucholowski, te cunosc eu! Décă te-am putea prinde pe tine, rěsboiul s'ar isprăvì dintr'odată“.

resul tuturor ómenilor noştri de condeiŭ, vĕḑĕnd mai ales, cât e de aplecat la jertfe şi abnegaţiune acest popor bun. E adevĕrat, că întréga inteligenţă ni-se reduce la preoţi, învĕţătorĭ şi un singur notar — fost şi pretor — dela carĭ neamul se ţine îndreptăţit a pretinde mai mult. Câte o monografie a comunelor românescĭ din acest ţinut, nu ar fi chiar lucru mare, ar avé şi trecere, dér s'ar face un bun serviciŭ istoricului, care ar fi chiămat sĕ arunce o lumină viuă şi peste trecutul nostru, astăḑĭ cunoscut în parte numai din isvóre strĕine, tendenţióse. Cu deosebire învĕţătorii acestui ţinut sunt chiămaţĭ a face mai mult, decât fac. Invĕţătorii stau tot cam pe nivelul trecutu, fără ceva interes deosebit faţă de literatura şi ḑiaristica nóstră, deşi sunt membrii ai „Reuniunei archidiecesane.“

Dée Dumneḑeu, ca veacul ce vine, sĕ fiă mai roditor şi pentru poporul acestui ţinut, prin o muncă cinstită, solidă şi armoniósă a inteligenţei cu durere de neam.

Vasiliu Urzică,
coop. par.

Corespondenţa „Gaz. Transilvaniei“.

De lângă Zĕrneştĭ, 21 Dec.

În „Gazeta Transilvaniei“ Nr. 262 din 9 Decemvre a. c. a apărut o corespondenţă semnată de M. O. Ioan *Dan* protopop onorar ca director al despărţĕmêntului Zĕrneştĭ al Asociaţiunei.

Intrênsa se spun lucrurĭ grave cu privire la acel despărţĕmênt, presentându-l ca ajuns la marginea perirei şi căruia nu 'i s'ar mai puté ajuta nimic, din care motiv d-sa — D-l Ioan Dan — şĭ-a dat dimisia din directorat.

N'aşĭ avé causă pentru care sĕ mĕ amesţec în acéstă cestiune, décă nu aşĭ fi membru în comitetul cercual. Prin urmare mĕ vĕd chiar silit moralminte a face, pe temeiul stării faptice, unele constatărĭ în interesul adevĕrului, deşi, mărturisesc că nu bucuros fac acest lucru, dér *Amicus Plato sed magis amica veritas.*

Nu aflu motivul ce a putut îndemna pe D-l Dan a spune, că: „ómenii noştri au devenit prea puţin păsătorĭ faţă de afacerile de obşte şi toţĭ au părăsit stégul Asociaţiunei“.

Căcĭ sĕ revenim la firul istoric. D-sa a primit conducerea despărţĕmêntului în şedinţa comitetului cercual ţinută în 26 Februarie a. c. în Zĕrneştĭ.

Conform usului mai vechiŭ acest despărţĕmênt — cel puţin de câţĭ-va anĭ încóce — îşĭ ţinea adunările generale în totdéuna a 3-a ḑi de Rosalii. In préjma Rosaliilor anului acestuia am aşteptat cu toţii, ca sĕ fim convocaţĭ la şedinţă de comitet pregătitóre. N'am fost chiămaţĭ. Credeam că se va convoca adunarea generală şi făr' de aceea, dér nu s'a convocat, şi prin urmare nicĭ nu s'a ţinut. Solicitările verbale făcute la d-l director Dan, în sarcina căruia cădeau convocările de acest fel, n'au avut resultat. Aşa credem, că ce nu s'a făcut în vară se va suplinì în tómnă.

In 28 Octomvre a. c. am fost, ce e drept, convocaţĭ la şedinţă de comitet în Zĕrneştĭ. Insĕ convocarea acésta verbală a fost de aşa, cât d. es. eu am înţeles de ea abia în preséra ḑilei, în care era sĕ se ţină şi chiar când făcusem deja preparativele tocmindu-mĭ şi cărăuş sĕ merg la altă adunare.

La o altă şedinţă de comitet am fost convocaţĭ pe ḑiua de 11 Noemvre st. n. a. c. tot în Zĕrneştĭ în care spre mirarea nóstră a tuturor d-l Ioan Dan şĭ-a dat pur şi simplu irevocabil demisiunea din directorat. A urmat apoi corespondenţa din cestiune.

Orĭ şi cine decĭ póte sĕ judece, décă şi întru cât sunt adevĕrate cuvintele d-lui Dan: „Nisuinţele mele — cum însuşĭ se esprimă — de a aduna érăşĭ turma împrăştiată, n'au avut resultatul dorit“.

Convocarea unei simple şedinţe de comitet şi aceea nu după regulă făcută, şi nesuccesul ei încă nu-i motiv îndestulitor, ca sĕ se spună la adresa întregului despărţĕmênt, „că toţĭ au părăsit stégul“, ér faptul, că d-l Dan în urma nesuccesului acestei convocărĭ a tras ultima consecinţă, ne chiar uimesce şi ne viue a ne întreba, óre pe ce temeiŭ a părăsit însuşĭ stégul?

Vom vedé de altfel, ce va fi în viitor cu acest despărţĕmênt, dér şi până atuncĭ la numirea unui membru în comitet nu se pot referi pesimistele enunciaţiunĭ făcute de D-l Ioan Dan. Sperăm, că nu peste mult faptele înseşĭ vor arăta, că acest despărţĕmênt încă este viu şi voesce a trăì.

Un membru din comitet.

Din Brad.

Pentru orientarea publicului suntem rugaţĭ a da loc următórelor rêndurĭ, ce ni-le trimite d-l profesor *V. Boneu* din Brad,

Infiinţânda ***„Reuniune a tinerimei stud. din Zarand şi jur masa studenţilor“*** dela gimnasiul rom. gr. or. din Brad, conform §-lui 8 din proiectul de statute, are membrii: a) *ordinarĭ*, b) *ajutătorĭ*, c) *pe viaţă* şi d) *fundatorĭ*.

Membru al reuniunei póte fi orĭ-ce corporaţiune, ca persónă juridică, orĭ-ce bărbat, orĭ-ce femeiă, cu caractere nepătate, de pe toritorul corónei ungare. Respingerea cererei de a-se primi cineva ca membru, nu se motivéză

Conform §-lui 9 cu privire la taxe: a) membrii ordinarĭ solvesc pe *an 1 c.* (una corónă); b) membrii ajutătorĭ solvesc pe an *5 c.* (cincĭ coróne); c) membrii pe viaţă solvesc odată pentru tót-deauna *suma de 20 coróne (douĕ-ḑecĭ coróne)* d) membrii fondatorĭ solvesc odată pentru totdeauna suma de *50 cor.* (cinĭ-decĭ coróne) — Membrii pe viaţă şi fondatori pot solvi taxa în 2 rate egale în decursul unui an.

Drepturĭ şi datorinţe. § 10 Toţĭ membrii (ord, ajut, pe viaţă şi fondatori) au datorinţa, sĕ conlucre din tóte puterile pentru înaintarea Reuniunei; au drept de a participa la tóte adunările, a se consulta, a face propunerĭ, drept de iniţiativă şi vot decisiv.

Proiectul se va publica prin ḑiarele nóstre spre opinare.

Orĭ-ce oferte séu taxa de membri sunt a-se adresa subscrisului pentru dare de sémă publică, ca însărcinat al tinerimei din Zarand şi jur:

Vasile Boneu, profesor, Brad.

*

La înfiinţânda *„Reuniune a tinerimei stud. din Zarand şi jur, masa studenţilor* dela gim. rom. gr. or. din Brad“ au binevoit a contribui şi a-se inscrie ca membrii: 1. Teodor Ciortea din Cojocna *3 coróne* 2. *„Oraviciana“* inst. de cred. şi econ. *20 coróne* ca membru pe viaţă; 3. *„Parsimonia“* inst. de cred şi econ. Bran *11 coróne* ca membră ajutătóre. Mulţămita cea mai căldurósă priméscă marinimoşii sprijinitorĭ şi începutul sĕ fiă de bun augur, avênd tot-odată bucuria de a vedé în urma lor pe tóte societăţile şi pe toţĭ Românii cu suflet nobil.

Ca însărcinat al tinerimei stud. din Zarand şi jur:

Vasile Boneu,
profesor.

Convocare.

Reuniunea sodalilor rom. din Cluşiŭ îşĭ va ţiné a 29-a *Adunarea generală* la 8 Ianuarie 1901 st. n. în sala: „Ujvilag“. Inceputul precis la 7 óre séra, la care prin acésta atât membrii, cât şi on. public sĕ invită a participa.

Program: a) Cuvênt de deschidere, rostit de preşedinte. b) Cetirea raportului despre activitatea comitetului în a. 1900, prin secretar. c) Esmiterea a douĕ comisiuni, pentru esaminarea raportului şi a raţiunilor, statorirea preliminarului pe a. următor pentru înscrierea membrilor noi şi încasarea taxelor. d) Eventuale propunerĭ. e) Alegerea noului comitet.

Comitetul.

Producţiunĭ şi petrecerĭ.

Reuniunea Femeilor Române din Bran şi jur, va arangia un bal împreunat cu tombolă, Miercurĭ în *27 Decemvrie* st. v. 1900, (9 Ian. 1901) a treia ḑi de Crăciun, în sala Hotelului „Buceciŭ“. Inceputul la $7\frac{1}{2}$ séra.

Preţul de întrare: pentru familiă de trei persóne 3 cor., de persónă 1 corónă. Suprasolvirĭ şi oferte marinimóse se primesc cu mulţămită şi se vor chita pe cale publică.

In pausă va urma tombolă.

*

Societatea sodalilor românĭ „Lumina“ din Braşov arangează Lunĭ, în *25 Decemvrie* st. v. 1900, (în ḑiua de Crăciun) în sala hotelului „Orient“ Nr. 1. o producţiune şi petrecere colegială. Inceputul la 7 óre séra. După producţiune urméză dans începênd cu „Căluşarul şi Bătuta“. Intrarea de persónă 1 cor. 20 b. Bilete se pot căpĕta la d-l D. Eremias, la librăria Ciurcu, la Casina Română şi séra la cassă.

Programul producţiunei: 1) Musică. 2) *a*) Dómne Isuse Christóse, colindă, cor bărbătesc de G. Dima, esecutat de Corul societăţii. *b*) Jos la ţéra românéscă, colindă, de *** esecutat de Corul societăţii. 3). Peţitorii, anecdotă pop. de Th. Speranţă, decl. de d-l Ioan Sulică. 4). Sunt Român, marş, de W. Humpel, esecutat de Corul societăţii. 5). Duşmancele, poesiă de G. Coşbuc, declamată de d-şóra Elena Răşnovean. 6). Musică. 7). Teatru. *a*) Nobila Cerşitóre, comediă într'un act de Vasile Alexandri, *b*). „Un Leu şi un Zlot“, comediă într'un act, de D. R. Rosetti.

*

Societatea de lectură română din Codlea invită la producţiunea împreunată cu dans, ce se va arangea în folosul fondului sĕu, Marţĭ în *26 Decemvrie* st. v. 1900. (8 Ian. 1901) a doua ḑi de Crăciun, în sala cea mare dela sfat. Inceputul la órele 7 séra.

Preţul de întrare: de persónă locul I. 50 cr., locul II. 40 cr., locul III. 30 cr. Suprasolvirĭ şi oferte marinimóse se primesc cu mulţămită şi se vor chita pe cale publică.

Program: 1) Cântec din Bănat, cor bărb. de T. Popoviciŭ. 2). Declamaţiune (seriósă) 3). La a rândunică, cor bărb. de S. Costescu, 4). Declamaţiune (comică). 5). Trageţĭ hora, cor. bărb. de A. Flechtenmacher. 6). Actul II. tablou II., din Despot Vodă, de V. Alex. 7). Popă tócă. cor bărb. de *** 8). Teatru. Rosaliile (Vodevil) într'un act de V. Alexandri.

După producţiune urméză dans. In pausă se va juca „Căluşerul“ şi „Bătuta“.

*

Corul mixt al Reuniunei sodalilor românĭ din Cluşiŭ va arangea în 8 Ianuarie un „Concert“ cu următorul program:

1. „*O ce veste minunată*“, cor mixt de G. Dima. 2. „*Brîul Popilor*“, mezzo-sopran solo cu acompaniare de cor mixt, de G. Musicescu. 3. „*Monolog*“ de *** predat de Gerasim Baciu, corist 4. „*Bagă 'dómne luna'n nor*“ sextet de T. Popoviciŭ. 5. *Declamaţiă comică*, predată de coristul V. Rusu. 6. „*Sună buciumul d'alarm*“ cor mixt de I. R. Simionescu. 7. „*Lugojană*“ sextet de I. Vidu.

După concert urméză dans.

Ofertele marinimóse se primesc şi sunt a-se adresa la cassarul reuniunei *A. Căsian* — Hosszu-utcza 18.

Taxa de întrare la concert: după plac.
— *Comitetul.*

— De Colonel n'a vorbit nimic? întrebà tata.

— Cum nu! am ḑis dór lămurit: „pe tine şi pe colonel!“

Abatele Ludovic perdù răbdarea:

— Bine, Nicolae, minţĭ, par'că ai fi plătit pentru asta.

Nicolae se posomorî. Ar fi replicat, décă n'ar fi respectat atâta pe abate. Vrênd însĕ sĕ drégă lucrul, ḑise:

— Aşa mĭ-a spus şi abatele Sieklucki. Odată, primisem o lovitură sub a douĕḑecea, voiŭ sĕ ḑic a cincĭa cóstă, şi nu-mĭ era îndemână. „Vai! gândeam, trebue sĕ mor!“

Îmĭ mărturisiì pĕcatele abatelui. El mĕ ascultà, mĕ ascultà şi apoi îmĭ ḑise: „Dómne Sfinte, Nicolae, spui numai minciunĭ“. Ér eu rĕspund: „Se póte, dér nu-mĭ mai aduc aminte de nimic“.

— Te-au vindecat?

— Cine sĕ mĕ vindece? M'am vindecat singur! Am luat praf de puşcă, l'am amestecat cu rachiŭ şi l'am dat pe gât înainte de a mĕ culca; a doua ḑi m'am sculat tun!

Negreşit aşĭ fi auḑit şi mai multe poveştĭ de acestea, décă abatele Ludovic nu l'ar fi oprit pe Nicolae sĕ urmeze.

La urma urmei, influenţa lui Nicolae nu ne era dăunătóre, căcĭ bĕtrânul veghia fórte aprig asupra purtărei nóstre.

Era un om conscienţios în tótă puterea cuvêntului. Îi rĕmăsese din timpul când fusese în armată calităţĭ frumóse, anume conscienţiositatea şi esactitudinea în împlinirea ordinelor primite.

Îmĭ aduc aminte, că într'o iérnă, lupii făceau stricăciunĭ marĭ. Devenirà aşa de îndrăsneţĭ, încât nóptea întrau în sat în bande, micĭ şi marĭ. Tatăl meu, vênător renumit, voì sĕ organiseze o góna, dér fiind-că ţiné ca d. Ustrzycki, un faimos exterminator de lupĭ, sĕ-i fiă conducĕtorul, îi scrise o scrisóre, chiămà pe Nicolae şi îi ḑise:

— Cârciumarul se duce la oraş. Sĕ plecĭ cu dênsul, sĕ te ducĭ la Ustrzycki şi sĕ dai scrisórea lui Ustrzycki. Sĕ-mĭ aducĭ rĕspunsul lui. Nu te întórce fără rĕspuns.

Nicolae luà scrisórea, se suì în căruţă cu cârciumarul şi plecà.

Cârciumarul se întórse séra, dér Nicolae nu era cu dênsul.

Tatăl meu îşĭ închipuì, că rĕmăsese la Ustrzycki şi, că se va întórce a doua ḑi cu vecinul nostru.

Dér ḑiua trecù. Pace Nicolae; trec douĕ ḑile, nimenĭ. Trei ḑile, ér nimenĭ. Mare supĕrare la noi. Tatăl meu, temându-se, că lupii l'au atacat, trimite sĕ-l caute. Dér nu 'i se dă nicăirĭ de urmă.

Trimitem la Ustrzycki. Ni-se rĕspunde, că a fost pe acolo, dér că, negăsind pe proprietar acasă, a căutat a se informa despre locul unde puté fi, că apoi a împrumutat patru ruble dela fecior şi, că a plecat nu se scie unde.

Nu ne puteam închipuì, ce póte însemna acésta.

A doua ḑi se întórseră mesagerĭĭ trimişĭ în alte sate, ḑiseră, că n'au găsit nimic.

Îl credeam perdut.

In sfîrşit după şése ḑile, în momentul când tatăl meu dă ordine în cabinetul sĕu, auḑii după uşă pe cineva ştergêndu-şĭ picióréle, tuşind şi mormăind. După aceste semne recunoscui pe Nicolae.

In adevĕr el era, slab, îngheţat, istovit, cu bucăţĭ de ghiaţă la mustăţĭ, aprópe de necunoscut!

— Dómne Dumneḑeule, Nicolae! Ce-ai făcut tótă vremea asta?

— Ce-am făcut! ce-am făcut! mormăì dênsul. „Ce aveam de făcut? N'am găsit pe domnul la Ustrzycki, decĭ m'am dus la Bzin. La Bzin mi s'a ḑis, că d. Ustrzycki se dusese la Karolowka. M'am dus şi acolo. Dér nu mai era la Karolowka. Ce nevoiă are sĕ se ducă la alţii? N'are casa lui?

Dela Karolowka m'am dus în oraş, căcĭ mi s'a spus, că e în capitala judeţului. Dér nu era nicĭ aci; sĕ dusese în capitala guvernamêntului. Trebuia sĕ mĕ întorc? Ce! M'am dus în capitala guvernamêntului şi i-am dat scrisórea.

— Ţ'a dat un rĕspuns?

— Dat, nedat, negreşit că mĭ-a dat un rĕspuns, dér a rîs de prăpădeniă. „Stăpânul tĕu, îmĭ ḑise, mĕ invită la vênătóre pe Joi, şi tu îmĭ dai scrisórea lui Duminecă. Vînĕtórea s'a isprăvit“. Apoi rîse ér. Étă scrisórea. De ce sĕ nu rîdă?

— Cum ai trăit vremea asta?

— Ce! şi décă n'oiŭ fi mâncat de erĭ? Par'că aicĭ n'am ce mânca? Mi-se refusă ceva? N'am mâncat de erĭ!... Ei bine, voiŭ mânca!

Mulțămită publică.

Comitetul parochial al Bisericei Sfintei Treimĭ de pe Tocile (Scheiŭ) aduce căldurósele sale mulțămite stimatului donator anonim N. N., comersant, fost parochian al nostru, care a avut bunăvoința de a dărui pe séma Sf. Bisericĭ un rênd de vestminte preoțescĭ în valóre de *100 coróne*, cu espresa dorință de a-le îmbrăca preotul la sĕrbătorile de peste an. Dea bunul Dumnedeu, ca astfel de donatorĭ sĕ avem cât de mulțĭ.

— Tot cu acéstă ocasiune aducem mulțămită pe acéstă cale și altor binefăcĕtorĭ ai bisericei nóstre, și în deosebĭ stim. d-n epitrop Dragomir *Pulpaş* pentru donațiunea făcută Sf. Bisericĭ. Aducem mai departe mulțămirile nóstre tinerilor meseriașĭ românĭ din Scheiŭ pentru sumele predate epitropiei parochiale dela petrecerĭ, în folosul fondului corului bisericei.

Tot cu acéstă ocasiune aducem căldurósele nóstre mulțămite și acelor binevoitorĭ creștinĭ, carĭ au avut bunăvoința a face donațiunĭ sf. biserici în anii din urmă.

Vasile Sfetea, *paroch și preşedinte.* — *Dumitru Popp,* *membru în comitet.*

ULTIME SCIRI.

Deva, 29 Decemvrie. (Teleg. part.) In congregațiunea de adĭ a comitatului Hunedórei, *membrii români*, fața cu adresa circulară a comitatului Treiscaune pentru revisuirea legii de naționalitățĭ, au presentat o energică *contra-propunere*, pe care au susținut'o cu argumente sdrobitóre. Maghiarii n'au reflectat la ea, ci au decis cu majoritate.

Bucurescĭ, 28 Decemvrie. *Ințelegerea între guvern și Banca Națională e terminată.* Guvernul a oferit sĕ prelungéscă Băncei Naționale privilegiul pe opt anĭ, până la 1920. Statul va primi în schimb, 1850 lei pentru fiecare acțiune ér pentru cei opt anĭ de prelungire 30% în loc de 20% din beneficiul net.

Literatură.

„Pe pragul mormêntului“. Sub acest titlu a apărut la tipografia „Aurora“ din Gherla nisce versurĭ funebrale de preotul *George Simu*. Aceste versurĭ de jale, pe care autorul le dedică memoriei unui binefăcĕtor al sĕu, sunt frumóse și potrivite cu deosebire pentru preoțĭ, învĕțătorĭ și cântăreții dela sate. Ele sunt clasificate, după cum spune însușĭ autorul în precuvêntare, „în *partea I*, care cuprinde cele mai multe versurĭ pentru popor, pentru acel popor, care aprópe singur își susține preoțimea și învĕțătorimea sa“, ér *partea II.* cuprinde versurĭ de jale pentru cărturarĭ. Acéstă cărticică, cuprindênd 118 pagine, costă numai 25 cr. plus 3 cr. porto și se póte procura și dela Tipografia „A. Mureșianu“.

Un stég românesc de 144 anĭ.

— Fine. —

Cele mai multe dintre obiectele pentru îmbrăcarea și înarmarea soldaților episcopul le-a cumpĕrat din Viena prin agentul clerului românesc la curtea împĕrătéscă Ioan Baboș, care avea salar de 200 fl. R. la an, și prin un negușător armén Mardar, numit și Mardarovics. Până ce a procurat tóte episcopul avea mult de lucru și désă corespondință cu agentul Babos, și chiar și unele neplăcerĭ. Așa d. e. deși episcopul cumpĕrase pentru compania sa un stég mai scump de cât era prețul preliminat de generalul Kálnoki, adecă cu 200, în loc de 100 fl. Renensi, totușĭ generalul nu se părea a fi mulțumit cu stégul, fiind-că după gustul lui icóna sfintei Treimĭ de pe stég ar fi trebuit se fiă pe fond roșu, și nu vênăt-auriu. Étă ce scrie episcopul Aron din Sibiiu la 11 Maiŭ 1757 agentului sĕu Babos la Viena: „Si sola Sanctissimae Trinitatis, unicae spei nostrae, expressa in vexillo effigies. Illustrissimo Comiti non placeret Generali, nihil quod reponam restaret, quam quod etiam ipsam antequam laudatae Dominationi Vestrae litteris, memorato Illustrissimo Comiti verbis expresseram, quam et probavit, et ad Dominum Biringer quoad caetera me direxit, sed fersitan rubri, non caerulei voluerit esse coloris“.

Am citat anume aceste cuvinte, pentru-că ele arată mai pe sus de orĭ-ce îndoélă, că stégul păstrat până acum în biserica catedrală din Blașiŭ este identic cu stégul companiei oferite de clerul și poporul român Mariei Teresiei la 1756, de óre-ce pe stégul din biserica catedrală se află și astădĭ chipul sfintei Treimĭ, „unica nóstră speranță“, cum dicea evlaviosul episcop.

Stăruințele neobosite ale episcopului Aron de a vedea cât mai curênd întrunițĭ înarmațĭ, și îmbrăcațĭ, pe cei 130 feciorĭ ai companiei, nu au remas fără de resultatul dorit. In 2 Februar 1757 episcopul putu scrie agentului Babos la Viena, că compania deja la începutul lui Ianuar era completă în cât privesce soldații, și că numai puținĭ cai îi mai lipséu.

In fine după-ce soldații au fost asentațĭ în Blașiŭ de locotenentul Csaloka, au plecat cu toții voioșĭ de aci la 21 Februar 1757, mergênd din Turda la Clușiŭ [1]) și de aci mai departe prin Budapesta și Viena spre a *„face cinste și lor și nemului lor“*.

Acéstă mândră companiă nu avea din némul nostru numai ostașĭ de rênd, ci și oficerĭ românĭ. Iusa-șĭ împĕrătésa dase drept acelora, carĭ vor oferi o companiă întrégă, ca sĕ pótă ei numi pe oficerii companiei. Eu cred, că episcopul Aron s'a folosit de acest drept, de óre ce mai multe epistole ale sale ne arată, că în companie era un bărbat instruit, cu care el întreținea corespondință latină, și pe care îl întitula „Dilecte in Christo Fili“ adecă „iubite în Christos Fiule“. Cultura superióră și cunoscința limbei latine dovedesce, că acel bărbat nu puté fi gregar, ci oficer.

Până acum însĕ nu am putut afla numele, oficerilor românĭ, afară de unul singur. Intr'o scrisóre a părintelui Mateiŭ Geiger din anul 1757 se face amintire de doi nepoțĭ ai episcopului Aron: unul *Ioan Aron* fisic, adecă medic, și altul frate cu acesta și căpitan în regimentul lui Kálnoki. [2]) Este decĭ probabil, că acest *Aron* nepot al episcopului și căpitan în regimentul lui Kalnoki, a fost oficer chiar în compania clerului și poporului român, și că cu el a întreținut episcopul corespondența amintită în limba latină. Lui, probabil, a trimis episcopul în Martie 1757 un butoiŭ de vin dela Tür pentru d-l general Kálnoki, și o cantitate óre care de vinars pentru gregarii companiei. Lui a scris episcopul în 20 April 1757, că după-ce Dumnedeu a ajutat companiei românescĭ sĕ pornéscă din Viena la tabĕră, el sĕ nu-șĭ pregete a merge la mareșalul Brovn, care era staționat în Bohemia spre a-i presenta respectuóse salutărĭ dela episcopul, ér décă sórtea îl va duce și prin Silesia, pe la domeniul ilustrului domn de Zuanna, sĕ esprime și acestuia gratitudinea fiéscă, ce episcopul o póртă fața cu acest domn. Tot prin acel căpitan se pare, că da episcopul instrucțiunĭ călăreților românĭ, cumcă sĕ postéscă în strĕinătate, și apoi adaugea: „mĕ bucur, că nu umblațĭ după titulaturĭ góle, căcĭ nu prin titule, ci prin fidelitatea cea mai alésă și prin zel învăpăiat vĕ vețĭ împlini datorința fața cu Dumnedeu, cu împĕrătésa și cu chemarea vóstră și vețĭ satisface așteptările nóstre. Ca sĕ putețĭ sĕvêrși acestea în continuu, mĕ rog la Dumnedeu, și din inimă împărtășesc ție și *la ai tei* binecuvêntarea nóstră părințéscă“.

Orĭ cât de mult am dori sĕ cunóscem și vitejiile sĕvêrșite de compania românéscă în luptele crâncene purtate 7 anĭ de Austro-Ungaria în contra genialului strateg Frideric al Prusiei, durere, acéstă dorință nu ni-se póte împlini, că-cĭ o trupă de 130 de husarĭ era prea mică, pentru-ca sĕ se fi putut validita singură între decĭ și sute de mii de ostașĭ și astfel sĕ fi dat ansă cronicarilor de a-se ocupa în mod special cu faptele ei.

Mi-se pare însĕ probabil, că compania acésta, după-ce numai în jumĕtatea a doua a lunei lui April 1757 pornise din Viena spre câmpul de rĕsboiŭ, nu va fi putut sosi așa de timpuriu la Praga, încât sĕ ieie parte la bătălia, care în 2 Maiŭ 1757 s'a terminat lânga acéstă cetate cu înfrângerea armatei austriace și cu mórtea eroică a mareșalului Brovn. Cred, însĕ că la strălucita victoriă reportată de mareșalul austriac *Daun* asupra regelui Frideric la 18 Iunie 1757 lângă Kolin, și compania nóstră a luat parte, pentru că este cert, că armata lui Daun căpĕtase însemnate ajutóre din Ungaria și Transilvania, după lupta dela Praga, și între aceste ajutóre au trebuit sĕ fiă și compania românéscă.

Este mai departe sigur, că generalul Kálnoki a luat parte la campania din tómna anului 1757 în Silesia, [3]) când austriacii au cucerit fortăréța Schweidnitz (12 Novembre) și cetatea Breslau (22 Novem. 1757). Fiind-că însĕ compania românéscă era parte integrantă din regimentul lui Kàlnoki, ea încă trebue sĕ fi contribuit la aceste succese.

Dér orĭ carĭ ar fi fost suferințele, peripețiile și luptele, prin carĭ au trecut compania clerului și poporului român, este mai pe sus de orĭ-ce îndoélă, că acéstă mică trupă s'a luptat cu bravura, care pururea a fost podóba ostașilor românĭ în óstea monarchiei nóstre. Dovadă despre acésta este însușĭ stégul companiei, care n'a putut fi smuls nicĭ odată din mâna vitejilor grupațĭ în jurul lui. Ei l'au adus érășĭ la Blașiŭ, ce e drept sfărticat și ciuruit de glónțe, dér cinstit și nepĕtat. Că a fost un stég glorios, care a făcut cinste némului nostru, ne dovedesce pietatea, cu care episcopul Aron l'a aședat și următorii lui l'au păstrat în însa-șĭ catedrala din Blașiŭ înaintea sfântului altar, în corul din drépta ca o relicuie scumpă, care pururea va vesti și lăuda abnegațiunea rară și devotamentul nefățărit, cu care Românii au sciut tot deauna sĕ-șĭ jertféscă averea și sângele, orĭ de câte orĭ era în primejdie tronul și dinastia, siguranța și fericirea patriei.

Ignoti nulla cupido. Póte însa-șĭ împrejurarea, că acest stég, și ca obiect de artă și ca gloriósă relicuie moștenită dela strămoșii noștri, a fost necunoscut, ne esplică puținul interes, ce unii l'au arătat fața cu întrunirea nóstră de astădĭ. Nu ne supărăm pentru acésta, ci ne mângăiem, că am mai putut sufla pulberea archivelor de pe o pagină frumósă din trecutul bisericei și némului nostru, și prin acésta am adaus și noi ceva la argumentele, carĭ militéză pentru drepturile poporului român în acéstă patrie, căcĭ în validitatea aspirațiunilor unui popor cumpănesc tot déuna greu meritele lui pentru tron și patriă. Celor ce ațĭ binevoit a osteni la întrunirea nóstră spre a reaminti unul dintre aceste merite, vĕ mulțămesc din inimă și ca președinte al casinei și în calitate de conferențiar.

[1]) Aron către Babos la 28 Eebruar 1757.

[2]) Dignetur significare, — *dice Geiger* — me requisitum fuisse a Domino Ioanne Aaron phisico, Dni Capitanei Inclytae Legionis Kalnokianae fratre... *ér mai jos*: „Nullam apud me prorsus mentionem D. Aaron fecit de cambiali schaeda ad Ilmum Praesulem *avunculum* suum transmittenda“.

[3]) Vedĭ opul: M. Teresia u. der siebenjährige Krieg, von Alfred Ritter von Arneth, Ester Band, Wien 1875, la nota 587, pag. 515.

De atuncĭ, nimenĭ nu mai dăduse ordine absolute lui Nicolae. Când îl trimeteau undeva, 'i se esplica ce avea de făcut în casul când n'ar fi găsit pe destinator.

Câte-va lunĭ mai pe urmă, Nicolae se duse la bîlciul dela un oraș vechiŭ, ca sĕ cumpere cai pentru agricultură. Séra, vechilul ne spuse, că Nicolae se întorsese, că cumpĕrase cai, dér că-i era rușine de a ni se înfățișa, căcĭ fusese bătut.

Tata se duse la dênsul.

— Ce ți s'a întêmplat, Nicolae?

— M'au bătut, rĕspunse scurt.

— Nu țĭ-e rușine! Așa bĕtrân și zurbagiŭ? Așĭ fi dat afară pe orĭ-ce altă slugă mĭ-ar fi făcut acésta! De sigur erai beat!

Tatăl meu era forte nemulțumit. Ér Nicolae, care în asemenea împrejurărĭ, nu tăcea cu una cu douĕ, rĕmase de astă-dată mut.

Inzadar căutară sĕ afle ce se întêmplase. El nu rĕspunse nimic.

Totușĭ fusese bătut de a binele. A doua di cădù la pat și 'i se aduse un doctor. Acesta ne deslegà enigma.

Opt dile mai înainte, tatăl meu dăduse o răfuélă unui isprăvnicel, care fugì la d. Zoll, dușman personal al tatălui meu și intrase în serviciul sĕu. Acest d. Zoll, fostul nostru vechil și argații d-lui Zoll, aduseră la têrg boi grașĭ de vêndare. D. Zoll zărì cel întâiŭ pe Nicolae. Se apropie de el și începù a-l rîde. Nicolae îi dise „renegat“. Zoll rĕspunse cu o înjuriă la adresa tatălui meu, Nicolae îi dădù un biciŭ. Atuncĭ Zoll și ómenii lui se repediră la dênsul și-l bătură de mórte.

Tatăl meu se înduioșà de acéstă povestire. După-ce Nicolae se făcù bine, îl mustrà, pentru-că tăcuse. Bĕtrânul nu voì sĕ mărturiséscă nicĭ atuncĭ, dér în fine se înduioșà și dênsul și amêndoi plânseră cu lacrĕmĭ calde.

Fără doctor, devotamentul lui Nicolae ar fi rĕmas nesciut. Totușĭ ajunse curênd a-i fi dușman.

Étă de ce:

Aveam o adorabilă mătușă, sora tatei, care sta la noi. Tînĕrul nostru doctor, forte inteligent și stimat, se înamorase de dênsa.

Altă-dată Nicolae avea simpatiă pentru dênsul și dicea, că era un băiat energic și bun călăreț. Dér când visitele sale începură a se îndesi, sentimentele lui Nicolae se schimbară cu desĕvêrșire.

Inainte mormăia contra lui, décă își prelungia visitele. Pe când îi da paltonul Nicolae murmurà: — Ce nevoiă ai sĕ umbli pe stradă nóptea? S'a mai vĕdut așa ceva?

Acum nu mai murmurà, sta mut ca un pesce.

Doctorul pricepù de ce e vorba și, deși se purta cu bĕtrânul ca mai înainte, cred că simțì supĕrare în fundul sufletului.

Din fericire, tușa Maria avea pentru tînĕrul Esculap sentimente diametral opuse cu ale lui Nicolae. Insĕ într'o séră, pe când Maria cânta la piano, dr. Stanislas se apropie de dênsa și o întrebà, décă crede, că el póte sĕ mai trăiéscă fără dênsa. Mătușa mea își esprimă îndoiéla în acéstă privință. Atuncĭ începură protestațiunĭ și cele obicĭnuite.

Nicolae întrà tocmai atuncĭ ca sĕ spună, că s'a servit ceaiul.

Observând ce se petrece, alergà la tata, dér nu-l găsì în casă. Atuncĭ se adresà mamei. Ea îl sfătuì cu blândeță sĕ nu se amestece. Nicolae își înghițì nĕcazul; dér când tata se retrase în cabinetul sĕu, ca sĕ scrie nisce scrisorĭ, el se luà după dênsul. Tușì anume și își șterse picióreIe pe prag.

— Ce vrei, Nicolae?

— Uite... am vrut sĕ întreb pe domnul, décă e adevĕrat, că d-ra se mărită... adecă ia pe...

— Așa e. Ce vrei?

— Vedĭ că nu se póte ca d-ra nóstră sĕ ia pe... un bărbier.

— Ce bărbier! Escĭ nebun Nicolae! Nu e tréba ta.

— Dér bine, d-ra nu e fiica d-lui Colonel?... D. colonel n'ar fi permis nicĭodată una ca asta.... Adecă d-ra nóstră nu e demnă de un proprietar, un nobil? Ce, e un om instruit? Instruit, póte. Îi cunosc eu. I-am vĕdut la rĕsboiŭ; cum ne băteam, ei dispăreau! Nu. d. colonel s'ar scula din mormênt, décă ar afla de căsĕtoria asta. D-ra nu trebue sĕ-l ia!

Din nenorocire pentru Nicolae, doctorul își ajunse ținta. Șése lunĭ după aceea se făcù nunta și fiica colonelului, înecată de un torent de lacrĕmĭ de rudele sale, de servitorĭ în general și de Nicolae în par-

Din istoria pânei.

Gustul omului se schimbă cu înaintarea culturei, ceea-ce vedem nu numai la arte, ci și în cele ale nutrirei. Cu cât este un popor mai cult, cu atât se îngrijesce mai bine de ale mâncărei; pentru aceea nutrirea fină este o parte întregitóre a culturei omului.

Mâncarea și beutura au o mare înrîurință asupra omului, ca și clima și temperatura. Așa-déră nicĭ poporul nostru, cu înaintarea în cultură, nu se va îndestuli cu modul simplu de traiŭ folosit până acum, ci va întrebuința mâncărĭ mai gustóse, decât acelea cu carĭ se hrăniau înaintașii noștri.

Numai *pânea* face escepțiune. Ea s'a inventat deodată cu agricultura, și și în present este așa, precum a fost odinióră, și nouĕ celor de adĭ ne place tot așa cum li-a plăcut înaintașilor noștri.

Pânea în deosebĭ cea nedospită, este de origine de tot vechiă. Din Testamentul-vechiŭ aflăm, că soția lui Avram, Sara, a îmbiat pe cei trei streinĭ venițĭ la ea, înainte de nimicirea Sodomei și a Gomorei, cu pâne nedospită. In enararea lui Moise despre desertarea fiilor lui Israil cetim în Bibliă și despre pânea dospită. Asta din urmă va fi probabil o invențiune jidovéscă.

Măestria cócerei pânei nu s'a cam desvoltat, căcĭ pânea nedospită și acum se cóce, ca în timpul lui Avram, înainte de 4600 de anĭ. Numai în timpul mai nou s'au făcut în privința acésta unele înoirĭ.

Cócerea pânei era în timpul mai vechiŭ numai și numai o ocupațiune domestică (casnică) și numai cu crescerea orașelor și cu desvoltarea societății cetățenescĭ a devenit o ocupațiune industrială. Profetul Isaia amintesce deja în cartea sa despre o stradă a pânerilor. Jidoviĭ cei vechĭ pregăteau pânea lor mai cu sémă din grâu curat, orz, fasole séu linte. Pânea de orz o consumau numai în timp de fómete și de scumpete; cea de grâu curat o mâncau de regulă.

Precum vedem în rĕsărit económele măcinau cu móra de mână atâtea grăunțe, de câte aveau lipsă în diua respectivă. Fiind gata cu măcinatul și cu frămêntatul cociau îndată pânea.

Așa era datina și la Grecii cei vechĭ. Scriitorii lor amintesc de mult pânea. Óspeții erau mai întâiŭ îmbiațĭ cu pâne. In timpul clasicității pânea nu era, ca acum, numai o mâncare ce se folosesce pe lângă alte mâncărĭ, ci o parte principală a prândului, care consta din pâne și carne friptă pe frigare. Pânea de grâu era primită deja atuncĭ de o mâncare fórte nutritóre. Greciĭ cei vechĭ mâncau și pâne din orz, care devenì însĕ numai mai târdiu ca un nutremênt de tóte dilele. Pânea jucase un mare rol și în periodele următóre ale istoriei Greciei, și ea fù nu numai un nutremênt veritabil al poporului, ci de specialitățile mai fine se folosiau și cei mai bogațĭ. Unele specii de pâne, îndeosebĭ cea numită a lui Achil, deveniseră chiar confetură, deși legislatorii Lycurg și Solon au dispus, ca locuitorii întrețînuțĭ de stat sĕ capete numai escepțional pâne de grâu.

Greciĭ vechĭ cocea pânea ca și Jidoviĭ, numai cât coceau unele felurĭ de pâne pe frigărĭ. Mai târdiu, cu deosebire în Atena, pânerii vindeau pânea precupețelor, carĭ făceau têrg cu ea în piață. Se presupune din enunciațiunea lui Sebüter, principele Traciei, că pânea oferită ducelui Xenofon, că aceea era dospită, că Greciĭ mâncau mai cu sémă pâne nedospită.

In Roma, mai ales în periodul republicei, tot económele coceau pânea, fiind-că, după istoricul Pliniu, în Roma, nicĭ după opt sute de anĭ dela fundarea ei, nu erau pânerĭ, carĭ apar mai întâiŭ numai după rĕsboiul purtat cu Parțiĭ. Și în casele cele mai sĕrace se cocea pânea, care datină era susținută și în familiile cele mai fruntașe până în timpul periodului împĕrăției. Spre scopul acesta era lângă bucătăriă anume un loc, unde se măcinau grăunțele pentru cócerea pânei, care se numia *„pistrină"*. Mașinăria acésta o puneau în mișcare caii, catîrii, asinii și din când în când și selariĭ condamnațĭ anume la acésta. Munca de a mișca móra de măcinat trebuia, mai vîrtos în căldurile cele marĭ sĕ fiă fórte apăsătóre, căcĭ încă și un proverb amintesce de ea, dicêndu-se anume în el, că acela, care sĕ fiă lovit rĕu de sórte, are sĕ ajungă în *„pistrină"*.

Pâneriĭ încă se numeau mult timp „pistorĭ", adecă morarĭ, deși ocupațiunea morarilor era despărțită de a pânerilor.

Cu timpul s'au desvoltat în Roma mai multe modalitățĭ de a-se cóce pânea. La Romaniĭ cei vechĭ modalitatea cea mai simplă de a face pâne, era a mesteca și frămênta făina cu apă și sare. Grosimea pânei era de 12 cm. de-asupra, pentru ca sĕ se pótă mai ușor frânge, ea era în multe locurĭ tăiată. Pentru sclavĭ se făcea pâne din făină mai dură, mai cu sémă din tărîțe. Pânea cea albă a constat însĕ din grâu curat, oleiŭ, lapte și sare. Pânea așa pregătită avea trecere și la cei cu gust fin din curtea împĕrătéscă. Pe lângă asta se mai cocea și pânea aromatică frămêntată din făină și óuĕ, care era nutritóre, apoi din făină și lapte care avea trecere cu deosebire înaintea celor bogațĭ. Pânea acésta se numia pânea umedă *„panis nadius"*. Damele de frunte puneau aluatul acesta înaintea culcării pe față, spre așĭ conserva colórea albă a feții.

In periodul împĕraților se împărțiau pânerii în trei clase, adecă: pânerĭ albĭ, pânerĭ de lapte și pânerĭ dulcĭ. Pânerii albĭ făceau pânea de tóte dilele, ei erau șefii corporațiunilor pânerilor, și factoriĭ proviantării de obște; pânerii de lapte vindeau speciile mai fine de colacĭ, ér pânerii dulcĭ vindeau prăjiturĭ îndulcite cu miere. Deja atuncĭ se cunosceau mai multe sute de speciĭ de turte și dulcețurĭ (Bellaria). La gătirea aluatului fărmicios se întrebuința oleiŭ, fiind-că pe vremile acelea se folosia untul numai ca medicină. Afară de pâneriile conduse de privațĭ se aflau și pânerii de ale statului, de unde se alimenta poporul de rênd. Acestea erau controlate de înșișĭ împĕrații, carĭ adeseorĭ gustau chiar pânile eșite din ele.

Reghianul.

Vinul.

— Fine —

Imbunătățirea vinurilor. La negutătorĭ de vinurĭ, ba chiar și la o mare parte de producențĭ, e tare obicĭnuită așa numita îmbunătățire séu amestecare. In multe ținuturĭ numai feliurile cele mai nobile de must se lasă sĕ fiérbă neamestecate; pentru vinurile obicĭnuite se amestecă mai multe felurĭ dĕ vinurĭ nouĕ cu must, dulcĭ cu mai acre, mai tarĭ cu mai slabe, sĕrace de aromă (gust) cu de acele cu mai multă aromă. Alte așe numite metode de îmbunătățire, carĭ intenționéză îmbunătățirea mai cu sémă a mustului acru séu a vinului prin adaogare artificială, sunt adăogarea de zachăr séu spirt, ca în forma acésta proporțiunea nefavorabilă în anii rĕi între vin, respective spirt și acrime, sĕ-o aducă la proporțiă normală. Se deosebesc metode carĭ măresc volumul și de acele carĭ nu-l măresc.

a) Fără înmulțirea volumului la așa numita chaptalisare (1800) folosită des la vinul din strugurii de „Burgund", adecă décă acrimea se paraliséză (neutraliséză), conținênd peste 0·5% acrime, cu marmoră pisată orĭ cretă pură precipitată și adăogênd zăchar de trestie atâta, cât conține vinul natural normal. Tratarea acésta e permisă în tóte țĕrile. In locul marmorei se permite și carbonat de potasă. (Pottasche.)

O altă însĕmnătate are adaogarea zăcharului vinurilor vechĭ, dulcĭ, cum e vinul de Tokaj. La acesta, după ce a fert mustul, se adaogă zăcharul, care nu mai fierbe și vinul rĕmâne dulce și se conservă mai bine.

O înmulțire a conținutului de alcool, așa numita alcoolisare (franțusesce „vinage") se întêmplă în Francia, mai mult însĕ în Spania și Portugalia, la vinurile grele destinate pentru 'export (Portwein, Madeïra, Malaga), până la conținutul de 20—24%.

La noi nu este iertat a adaoga mai mult de cât 1% de spirt rafinat de 2 orĭ.

b) Metodul al 2-lea, care are de scop *mărirea volumului*, se numesce „Gallisare" după Gall. Esistă o proporțiuue așa numită normală între zăchar, acrime, spirt și apă (adecă un vin normal, bun trebue sĕ conțină o cantitate proporțională anumită). Fiind înse vinul prea acru, conținênd prin urmare mai multă acrime de cât e lipsă, se adaogă întâiŭ apă, până se obține proporția necesară în %, și apoi ca sĕ se facă destul de tare i-se adaugă zăcharul necesar, ca după ferbere sĕ fiă destul de tare.

Esemplu: Un must bun ar trobui sĕ conțină 14% zăchar și $1^1/_2$% acrime, într'un an rĕu pentru vin conține însĕ mustul numai 7% zăchar și $^1/_2$% acrime, 'i adăogăm încă 7% de zăchar și 1 acrime și după-ce e fert, avem un vin aprópe așa de bun, ca și în anii mai priincioșĭ strugurilor. Totușĭ le lipsesce estractul, sărurile și aroma, din care causă sunt ceva mai puțin fine.

După legile nóstre înainte de ferbere e admisă adăogarea de zăchar ca sĕ iasă vinul mai tare; adăogarea de apă însĕ e interdisă.

Vinurĭ artificiale: se pot vinde numai sub numirea lor adevĕrată, cum sunt: vin de trevere, de drojdii, vin artificial, etc. Ce rĕmâne în tésc (tescuină) conține încă mult zăchar, aromă și tanină, și se folosesce pentru prepararea unui vin mai ieftin, în forma aceea, că se adaogă apă cu zăchar pe tésc și se stórce érășĭ, apoi se lasă sĕ férbă. Vinul obținut așa, décă tescuina n'a fost stricată, putredă și zăcharul a fost curat, are gust curat, cu aromă de vin destul de pronunțată, se conservă tare bine și e — natural — fórte eftin.

In Francia e fórte lățit metodul

---

ticular, se dusese sĕ împărtășéscă sórtea doctorului.

Nicolae nu rĕmase supĕrat pe dênsa; n'ar fi putut, căcĭ o iubea prea mult; dér nu iertà pe bărbatul ei. Nu-i pronunța nicĭ-odată numele și în general se ferea de a vorbi de dênsul.

In realitate, Maria era fórte fericită cu Stanislas. După un an Dumnedeu le dădù un băiat drăguț, apoi după alt an o fetiță încântătóre.

Nicolae adora pe copiiĭ aceștia, par'că ar fi fost ai lui. Ĭi ducea în brațe, îi desmierda, îi săruta; totușĭ păstra încă în suflet puțină amărăciune pentru *mesalianța* mătușei mele Maria, precum am observat'o de mai multe orĭ.

Intr'o di — la Crăciun — eram sĕ ne punem la masă, când de-odată se audì duruitul unei trăsurĭ pe pămêntul întărit de frig.

Ne așteptam sĕ vină rude de-ale nóstre; de aceea tatăl meu dise:

— Du-te, Nicolae, și vedĭ cine a venit?

Nicolae plecà și se întórse radios.

— A venit d-ra!

— Cine? întrebà tatăl meu, deși bănuia de cine e vorba.

— D-ra....

— Care d-ră?

— A nóstră, ripostà bĕtrânul.

Sĕ fi vĕdut pe d-ra ceea întrând cu trei copii în jurul ei. Dér bĕtrânul nu voia sĕ dică altfel decât d-ră.

Totușĭ sosì o di, când dușmănia lui față cu doctorul încetà. Copila lui Hania se îmbolnăvì de frigurĭ tifoide.

Fură triste dile pentru mine. Hania era aprópe de vârsta mea, singura tovarășă a jocurilor mele și o iubeam ca pe o soră. Dr. Stanislas stătù neclintit lângă ea trei dile. Nicolae, care iubea copila din tóte puterile sufletului, era ca mort. Nu mai mânca, nu mai bea. Era un suflet oțelit față de suferințele corpului și loviturile sórtei. Totușĭ astă-dată desperarea era sĕ-l dobóre.

In fine, după mai multe dile de o grijă cumplită, dr. Stanislas deschise ușa camerei bolnavei și șoptì, radios, către persónele din odaia de alăturĭ: „scăpată!"

Atuncĭ bĕtrânul, nebun de bucuriă, începù a striga, a urla și se arunca la genunchiĭ doctorului.

De atuncĭ Nicolae iubi pe doctor ca luminile ochilor lui.

Un an după acéstă întêmplare, începù a se stinge și el. Corpul 'i se încovoià.

Incetà de a mormăì și de a minți și, când fù aprópe de 80 anĭ, cădù cu totul în copilăriă. Nu mai deosebea bine pe ómenĭ unii de alții, câte-va dile înainte de mórtea sa; dér în diua chiar a morții sale, fù pe deplin cu mintea senină.

Părinții mei se aflau atuncĭ în streinătate.

Intr'o séră stam dinaintea sobei cu frate-meu și abatele Ludovic, care îmbătrânea și el. Afară era vijeliă. Preotul cetea rugăciunĭ, ér eu inspectam armele cu ajutorul lui Casimir; trebuia sĕ facem a doua di o vênătóre.

De-odată ni-se spuse, că bĕtrânul Nicolae era în agonie.

Abatele Ludovic se duse sĕ aducă cuminecătura din capela nóstră. Eu dădui fuga la muribund. Era culcat pe pat, fórte palid, deja aprópe rece, dér liniștit și lucid. Lumina unei lumînărĭ de céră se proiecta lugubru pe părețiĭ camerei.

Bĕtrânul ținea cu o mână crucea pe pept; pe cealaltă i-o ținea Hania.

Abatele Ludovic intrà și spovedania începù.

Apoi muribundul cerù sĕ mĕ vadă.

— Stăpânul și stăpâna mea nu sunt aicĭ, murmurà dênsul, dér d-ta eștĭ de față, tinere stăpân.... Protejéză pe orfana asta.... Dumnedeu te va rĕsplăti... értă-mĕ! aveam o fire ciudată, dér am fost credincios.

De-odată, deșteptându-se din nou, strigà cu un glas mai tare și repede:

— Stăpâne!... Dómne! orfana!...

Dumnedeule... în mânile tale dau. Dau sufletul acestui curaghios soldat, servitor credincios și om de trébă, dise preotul, isprăvind frasa cu un ton solemn.

Bĕtrânul murise.

Cădurăm în genunchĭ și preotul începù a recita cu glas tare rugăciunea pentru morțĭ.

* * *

Mulțĭ anĭ au trecut de atuncĭ. Pe mormêntul cinstitului servitor a crescut mare iérba. Au venit dile rele peste noi. Adĭ abatele Ludovic e în pămênt; mătușa Maria e în pămênt; eu mĕ străduesc sĕ câștig cu pana o pâne amară, ér Hania...

A!... étă că plâng!... („C.")

acesta d'a produce vin mult din strugurĭ puţinĭ. Cele mai multe vinurĭ eftine de Bordeaux şi acele pe carĭ producenţii le consumă ei, sunt preparate în felul acesta. Şi de câte 4—5 orĭ pun apă zacharată peste tescuină şi fac vin. După legile esistente în Francia şi Germania sunt iertate astfel de vinurĭ, cu condiţia ca sĕ se vîndă numai sub numele de „Vin făcut din tescuină“. Cu totul oprite sunt vinurile, carĭ conţin spirt nerafinat, zăchar de sterc, glicerină, colorĭ făcute din păcură (Anilină), acid salicylic, acid boric, combinaţiunĭ cu aluminiu, Bariu, Stronţiu şi Magnesiu.

Composiţia vinului. Vinul conţine dela 5—12—16 chiar până la 24% spirt, ceva estract, zăchar, tanină, corpurĭ minerale, colóre şi aromă.

Vinurĭ de póme. Vin se mai póte face din mere, pere, smeură, afine, fragĭ, mure, smochine, ananas şi alte fructe. Aceste vinurĭ sunt bune şi sĕ păstrézĕ cu anii, décă înainte de a ferbe, adecă îndată după stórcere, li-se adaugă 20—25% zăchar. Se ţin cu atâta mai mult, cu cât conţine mai multă tăriă (spirt), şi din ce a fert mai bine. Altcum manipulaţiunea e întocmai ca la vinurile din strugurĭ. In francia se produc anual câte 10 mil. hl. vin de mere.

(„Rev. Econ.“) **Dumitru Banciu,**
farmacist.

„Călindarul Plugarului“

pe anul comun 1901,

se póte procurá dela Tipografia A Mureşianu din Braşov.

„Călindarul Plugarului“ întră în anul al IX-lea, cuprindĕnd: In *partea calendaristică*: Cronologia anului 1901, Regentul anului; Sĕrbătorile şi alte dile schimbătóre; Calculul sĕrbătorilor mai marĭ; Posturile etc. Urméză partea strict calendaristică: cele 12 lunĭ ale anului cu sfaturĭ pentru plugarĭ şi semnele de timp după calendarul de 100 de anĭ.

Urméză Genealogia domnitorilor; Tabele telegramelor şi postale; Competinţe de timbru şi taxe; Scala timbrelor; apoi Têrgurile din Ardeal, Bănat şi Ţéra unguréscă după datele oficióse îndreptate şi publicate de ministrul de comerciŭ.

In *partea literară* se găsesc bucăţĭ alese: Cântec (poesiă de G. Coşbuc); Ostaşilor Românĭ (P. Dulfu); Dorobanţul (G. Coşbuc); Crainicul primăverei (Sân-Petreanul); Testamentul lui Moş-Cârlig, schiţă de I. C. Panţu; o frumósă Poveste de pe vremea când Mântuitorul Christos umbla pe pământ; Cuvinte înţelepte ş. a.

In *partea economică*: Lucrarea pământului; Crescerea vitelor; Hrana vitelor; Grijile de avut la hrănirea vitelor; Hrana ţĕranului şi crescerea caprelor; Puterea de nutrire a pómelor.

Economia casnică: Prăsirea curcilor; Clocirea şi crescerea puilor de găină; Conservarea ouĕlor. Urméză felurite *poveţe* tot din sfera economiei casnice.

In fine o interesantă istorisire despre Ciudăţeniile trăsnetului.

De astă-dată „Călindarul Plugarului“ cuprinde ilustraţiunile: edificiul gimnasiului român din Braşov şi sala festivă a acestui gimnasiu.

Călindarul costă **25** crucerĭ séu **50** de banĭ esemplarul, (+ 5 banĭ porto postal.) **Vêndetorilor se dă rabat** cuvenit.

MULTE ŞI DE TÓTE.

Cânii Sultanului.

Abdul-Hamid II, Sultanul Turciei, cui îi este frică de ómenĭ, are un cârd întreg de cânĭ, vişle şi ogarĭ. Aceste animale, carĭ sunt mai fericite, decât fórte mulţĭ ómenĭ, trăesc în Yldiz-Kiosk şi fiă-care are odaiă separată.

Cânii mai au şi haine care de care mai frumóse. Cânele cel mai favorabil al Sultanului e o vişlă, cu numele Lola, care scie juca cărţĭ şi domino.

*

Statistica religiunilor.

Pe timpul exposiţiei universale în Paris s'a ţinut între altele şi un „congres pentru istoria religiunilor“, la care au participat 340 de membrii din 28 de state, profesorĭ învĕţaţĭ, preoţĭ, rabinĭ, predicatorĭ, budhiştĭ etc. Decanul facultăţii teologice în Paris, representantul teologiei moderne Sabatie, şi mulţĭ alţii au cetit diferite referate, dintre carĭ deosebită atenţiune merită raportul statistic despre religiunile lumii, făcut de Fournier. După acesta trăesc în Europa *390 milióne de creştinĭ*, 7 mil. Mohamedanĭ, 6 milióne Evrei şi 2 milióne păgânĭ.

Pe locuitorii *Americei*, afară de 2 milióne păgânĭ, raportul îi împărţesce în romano-catolicĭ şi protestanţĭ, trecênd cu vederea, că în America de médă-di există o diecesă ortodoxă. Oceania şi *Australia* au 12 milióne creştinĭ, restul sunt Mohamedanĭ şi păgânĭ. — In *Africa de médă-di* predomnesce Islamul, poporaţiunea centrului e păgână, şi numai părţile rĕsăritene sunt locuite în parte de creştinĭ. Statistica religiunilor în Africa se află încă în stare de tot necompletă.

Tot aceea se póte dice şi despre Asia. Despre locuitorii acesteia se scie, că dintre 300 milióne sunt 217 milióne brahmanĭ; mohamedanismul are 60 milióne, budhismul 7 milióne, creştinismul 3 milióne, dintre carĭ 2 milióne romano-catolicĭ, păgânismul 12 milióne. Dintre cei 390 milióne Chinesĭ sunt 1 milion creştinĭ (900.000 rom.-cat. şi 100.000 protestanţĭ) şi 21 milióne mohamedanĭ, restul păgânĭ.

Numĕrul creştinilor din tótă lumea a sporit în ultimii 13 anĭ dela 477 milióne la 555 milióne, al Iudeilor dela 7 milióne la 8 milióne. După numĕrarea raportorului numĕrul total al poporaţiunii e de 1550 milióne.

Aceste date, deşi numai generale, ne arată, că abia a treia parte din omenime e luminată de învĕţătura lui Christos.

Calendarul sĕptĕmânei.

DECEMBRE. are 31 dile. ANDREA.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	17 Păr. Dănilă	30 Anisia
Lunĭ.	18 M. Sevastian	31 Silvestru
Marţĭ	19 Sf. Bonifaţiu	1 **Ian. 1901 a. n.**
Merc.	20 Mart. Ignatin	2 Macariu
Joi	21 S. m. Iuliana	3 Genoveva
Vnerĭ	22 S. m. Anastasia	4 Isabeta
Sâm.	23 S. 10 m. de Crit.	5 Telesfor

Preţurile cerealelor din piaţa Braşov

Din 28 Decemvrie. 1900.

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	11	80
"	Grâu mijlociu . . .	11	40
"	Grâu mai slab . . .	11	—
"	Grâu amestecat . .	9	60
"	Secară frumósă. . .	8	40
"	Sĕcară mijlociă. . .	8	—
"	Orz frumos	6	80
"	Orz mijlociu. . . .	6	50
"	Ovĕs frumos. . . .	4	60
"	Ovĕs mijlociu . . .	4	20
"	Cucuruz	7	20
"	Mălaiu (meiŭ) . . .	8	20
"	Mazăre.	17	—
"	Linte	22	—
"	Fasole	10	30
"	Sĕmênţă de in . . .	23	—
"	Sĕmênţă de cânepă .	8	50
"	Cartofĭ.	2	—
"	Măzăriche.	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	—	88
"	Carne de porc . . .	—	88
"	Carne de berbece. .	—	64
" kil.	Sĕu de vită próspĕt .	50	—
100 "	Sĕu de vită topit . .	72	—

Cursul pieţei Braşov.

Din 28 Decemvre. 1900.

Bancnota rom.	Cump.	18.70	Vênd.	18.80
Argint român.	Cump.	18.30	Vênd.	18.40
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.—	Vênd.	19.10
Galbenĭ	Cump.	11.30	Vênd.	11.40
Ruble Rusescĭ	Cump.	127.	Vênd.	128.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.50	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.74	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.—	Vênd.	101.—

Cursul la bursa din Viena.

Din 27 Decemvre. n. 1900.

Renta ung. de aur 4%	116.95
Renta de corone ung. 4%	93.05
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	119.75
Impr. căil. fer. ung. înargint. 4½%	99.60
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	118.—
Bonurĭ rurale ungare 4%	92.—
Bonurĭ rurale croate-slavone . . .	92.75
Impr. ung. cu premii	166.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin .	139.50
Renta de argint austr.	98.65
Renta de hârtie austr.	98.50
Renta de aur austr.	117.50
Losurĭ din 1860.	135.50
Acţii de-ale Băncei austro-ungară .	16.95
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	677.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	669.50
Napoleondorĭ.	19.13
Mărcĭ imperiale germane . . .	117.65
London vista.	240.10
Paris vista	95.82 1/5
Rente de corone austr. 4% . . .	98.60
Note italiene	99.00

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 26 Dec. 1900

Seminţe	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme dela	până la
Grâu Bănăţenesc . . .	80	7.70	7.80
Grâu dela Tisa	80	7.70	7.75
Grâu de Pesta	80	7.60	7.70
Grâu de Alba regală . .	80	.—	.—
Grâu de Bácska	80	.—	.—
Grâu unguresc de nord .	80	.—	.—
Grâu românesc	80	—.—	.—

Seminţe vechĭ ori nouĕ	Soiul	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme dela	până la
Sĕcara. . .		70—72	6.75	7.05
Orz	nutreţ. .	60—62	6.70	6.85
Orz. . . .	de rachiu	62—64	5.75	6.—
Orz	de bere .	64—66	5.50	5.75
Ovĕs . . .		———	5.65	5.66
Cucuruz . .	bănăţên .	75	4.87	4.88
Cucuruz . .	alt soiu .	73	—.—	—.—
Cucuruz . .	" "			
Hirişcă . .			5.—	5.20

Producte div.	Soiul	Cursul (Preţul per 100 chilograme) dela	până
Săm. de trifoiŭ	Luţernă ungur.	—.—	—.—
"	" transilvană	—.—	—.—
"	" bănăţenă	—.—	—.—
"	" roşiă . .	—.—	—.—
Ulei de rapiţă	rafinat duplu .	—.—	—.—
Ulei de in . .		—.—	—.—
Unsóre de porc	dela Pesta . .	57.—	57.50
" "	dela ţéră . . .	—.—	—.—
Slanină . . .	svêntată . . .	42.—	43.—
Prune	din Bosnia . .	15.—	15.50
"		—.—	—.—
Lictar	Slavon şi Serbia	18.25	18.50
"	din Serbia în s.	—.—	—.—
Nucĭ	slavon nou . .	—.—	—.—
Gogoşĭ	sêrbesc . . .	—.—	—.—
"	din Ungaria . .	—.—	—.—
Miere	ungurescĭ . . .	—.—	—.—
"	sêrbescĭ . . .	—.—	—.—
Céră	brut	—.—	—.—
Spirt	Drojdiuţe de s.	—.—	—.—

Têrgul de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 24 Dec. n. de 35,003 capete, la 25 şi 26 Dec. au întrat 1041 capete şi au eşit 1302 capete rĕmânênd la 27 Dec. n. un numĕr de 34,742 capete.

Se notéză marfa **ungurésca**: veche grea dela 90—92 fil. tînĕră grea dela 96—97 fil., de mijloc dela 95—96 fil., uşóră dela 94—95 fil. — **Sêrbéscă**: grea 88—90 fil., de mijloc 86—88 fil., uşóră 80—84 fil. kilogram.

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureşianu.***
Reductor responsabil: ***Traian H. Pop.***

PUBLICAŢIUNE.

Se aduce la cunoscinţă publică, cumcă móra proprietarilor din Tohanul-nou, edificată şi construită după sistem nou **se arendéză prin licitaţiune publică pe 3 anĭ**. Diua de licitaţiune este fixată pe **6 Ianuarie 1901 st. n. la 10 óre a. m.** Licitaţiunea se va ţiné în casa moriĭ.

Doritoriĭ de a licita au a depune un vadiu de 120 cor. banĭ gata séu hârtiĭ de valóre. Condiţiunile se pot afla în casa moriĭ séu la proprietarul de móră *Aristotel Mucea, în Tohanul-vechiŭ.*